

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ҲУЗУРИДАГИ
ТОШКЕНТ ИСЛОМ УНИВЕРСИТЕТИ**

“ИСЛОМ ҲУҚУҚИ” КАФЕДРАСИ

РИМ ҲУҚУҚИ

ФАНИДАН

ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

Тошкент – 2011

«Рим ҳуқуқи» ўқув фанидан ўқув–услугий мажмуаси Тошкент ислом университети “Ислом ҳуқуқи” кафедрасида тайёрланди. Мажмуа ўқув – услубий ва маълумотнома материалларидан иборат бўлиб, талабаларнинг маъруза, семинар ва амалий машғулоти дарсларига мустақил тайёргарлик кўришини ҳамда ўзининг билим сифатини назорат қилишини тامينлайди. «Рим ҳуқуқи» ўқув фанини ўқув дастури, ўқув қўлланма, таълим технологияси, кўргазмали тақдирот слайдлари, савол-жавоблар, тест саволлари, маърузаларда келтирилган атамаларнинг глоссарийси, битирув малакавий ишлар ва магистрлик диссертациялари мавзулари рўйхати жамланган.

Ушбу ўқув-услугий мажмуа юриспруденция йўналиши бакалавриат талабалари учун мўлжалланган.

Тузувчи: “Ислом ҳуқуқи” кафедраси
катта ўқитувчиси, ю.ф.н. Ш.Авазова

Тақризчилар:

Фаннинг ўқув-услугий мажмуаси “Ислом ҳуқуқи” кафедраси 2011
йил _____ даги
_____ - сонли мажлисида муҳокама қилинган ва тасдиқланган.

ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

МУНДАРИЖАСИ

Фаннинг ўқув дастури

Ўқув қўлланма.....

Таълим технологияси.....

Тест саволлари.....

Глоссарий (Рим ҳуқуқи фанининг асосий тушунчалари ва муҳим атамалари)

МАЪРУЗАЛАРНИНГ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ

1-мавзу	Рим ҳуқуқининг тизими, ривожланиш босқичлари ва манбалари
---------	---

1.1. Маъруза машғулоти ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 19 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Кириш ахборотли маъруза
Маъруза машғулотининг режаси:	1. Замонавий ҳуқуқий маданиятда Рим ҳуқуқи 2. Рим ҳуқуқининг тизими 3. Рим ҳуқуқи ривожланишининг асосий тарихий босқичлари 4. Рим ҳуқуқининг манбалари
Ўқув машғулотининг мақсади: Рим ҳуқуқи фани предмети, бошқа фанлар тизимида ва замонавий ҳуқуқий маданиятда тутган ўрни, ривожланишининг асосий тарихий босқичлари ва асосий манбалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш	
Педагогик вазифалар: - Замонавий ҳуқуқий маданиятда Рим ҳуқуқининг тутган ўрнини ёритиб бериш; - Рим ҳуқуқининг тизимини очиб бериш; - Фаннинг предмети ва аҳамиятини кўрсатиб бериш; - Фаннинг юридик фанлар тизимида ва бошқа юридик фанлар тизимида тутган ўрнини кўрсатиб бериш; - Рим ҳуқуқининг манбалари ва уларнинг кодификацияси ҳақида тушунча бериш.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: - Замонавий ҳуқуқий маданиятда Рим ҳуқуқининг тутган ўрни ҳақида маълумотларга эга бўлади; - Рим ҳуқуқининг тизими ҳақида батафсил тушунчаларга эга бўлади; - Фаннинг предмети ва аҳамиятини ўрганади; - Фаннинг юридик фанлар тизимида ва бошқа юридик фанлар тизимида тутган ўрни ҳақидаги билимларга эга бўлади; - Рим ҳуқуқининг манбалари ва уларнинг кодификацияси ҳақида тушунчаларга эга бўлади.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Кириш маъруза
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органейзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

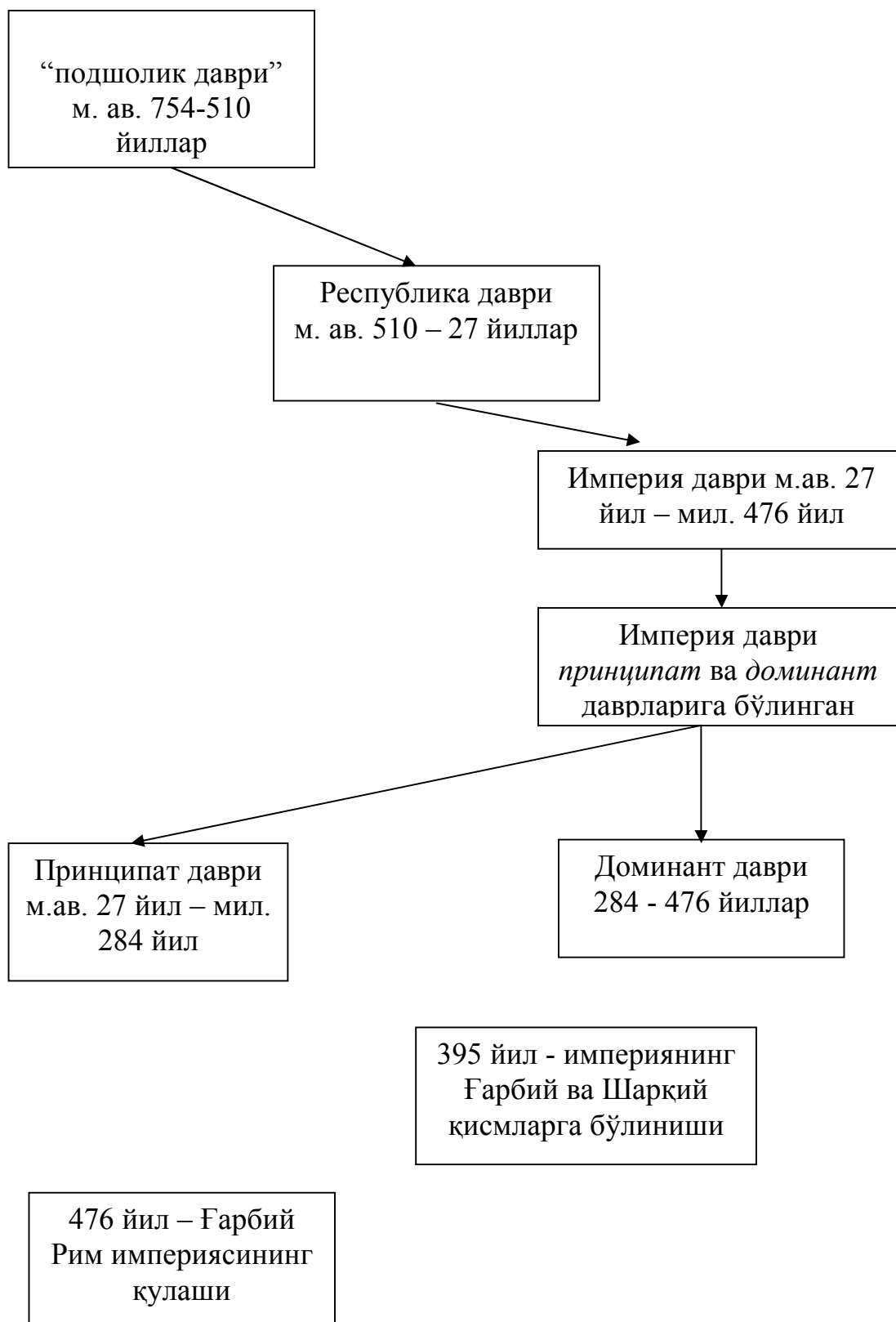
Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотида кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказилади. - Давлат ва ҳуқуқ тарихида Рим ҳуқуқи қандай аҳамиятга эга? - Энг дастлабки кодификация қилинган қандай манбаларни биласиз? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Замонавий ҳуқуқий маданиятда Рим ҳуқуқининг тутган ўрни, предмети ва аҳамияти, тизимини ёритиб беради 2.3. Мавзу бўйича қуйидаги тақдиротларни тақдиротни намойиш қилади: А) Рим ҳуқуқининг замонавий ҳуқуқий тизимларга таъсири Б) Қадимги Рим давлати ва оммавий ҳуқуқи тарихининг асосий давлари В) Қадимги Рим хусусий ҳуқуқи тарихининг асосий давлари Г) Рим ҳуқуқи классик даврининг тарихий тизими Д) Рим ҳуқуқи классик даврининг манбалари, Рим хусусий ҳуқуқининг манбалари	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга яқин ясади ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа Рим ҳуқуқининг манбалари бўйича кластер тузишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

РИМ ҲУҚУҚИНИНГ ЗАМОНАВИЙ ҲУҚУҚИЙ ТИЗИМЛАРГА ТАЪСИРИ

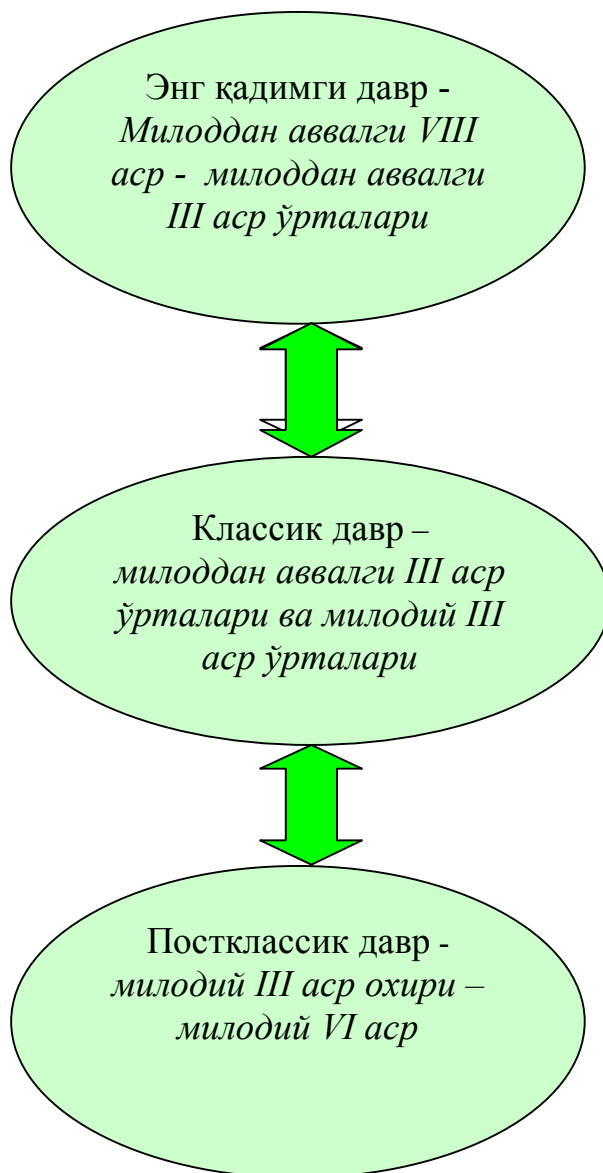
Роман-Герман (континентал, кодификациялаштирилган)	Англия-Америка (инглизларга хос, прецедентга асосланган, “умумий ҳуқуқ”)
1. Тарихий асоси	
<i>Рим ҳуқуқининг асосий нормалари</i>	<i>Рим ҳуқуқининг процессуал нормалари (яратилиш услублари, шаклланиши)</i>
2. Замонавий асоси	
<i>Франция ҳуқуқи, Германия ҳуқуқи</i>	<i>Англия ҳуқуқи, кейинчалик, XX асрда АҚШ ҳуқуқи</i>
3. Асосий манба	
<i>Қонун. Ҳуқуқ кодификациялаштирилган. Фуқаролик кодекси. Савдо кодекси (ҳамма давлатларда эмас)</i>	<i>Прецедент ҳуқуқи. Қонунлар (аҳамияти иккинчи даражали, кодекслар йўқ)</i>
4. Ҳуқуқ нормалари	
<i>Умумий, кенг қамровли муносабатларни тартибга солади</i>	<i>Махсус, ўз моҳиятига кўра тор. Махсус муносабатларни тартибга солади</i>
5. Ҳуқуқ тармоқлари	
<i>Хусусий-оммавий. Фуқаролик-савдо</i>	<i>Ҳуқуқ тармоқларига ажратмайди</i>
6. Давлатлар	
<i>Франция, Германия, Англиядан ташқари, бошқа Европа давлатлари ва Россия Федерацияси. Бошқа қитъаларда: Европа давлатларига (Англиядан ташқари) тобеъ бўлган собик ҳудудлардаги давлатлар, Япония</i>	<i>Англия, АҚШ, уларга тобеъ бўлган ҳудудлар ва собик давлатлар</i>

Замонавий роман-герман тизими фуқаролик ҳуқуқига ойда кўпгина тушунчалар, принциплар ва институтлар хусусан, ҳуқуқий лаёқат, тенглик, даъво муддати, бошқалар ҳуқуқидан фойдаланиш, мажбуриятлар, шартномалар, шартномалардаги мажбуриятларни бажарилишини таъминлаш, деликтлар, қонун бўйича ворислик, васият бўйича ворислик, легатлар ва шу қабилар Рим юристлари томонидан ишлаб чиқилган нормалар ва тушунчалар негизида вужудга келган.

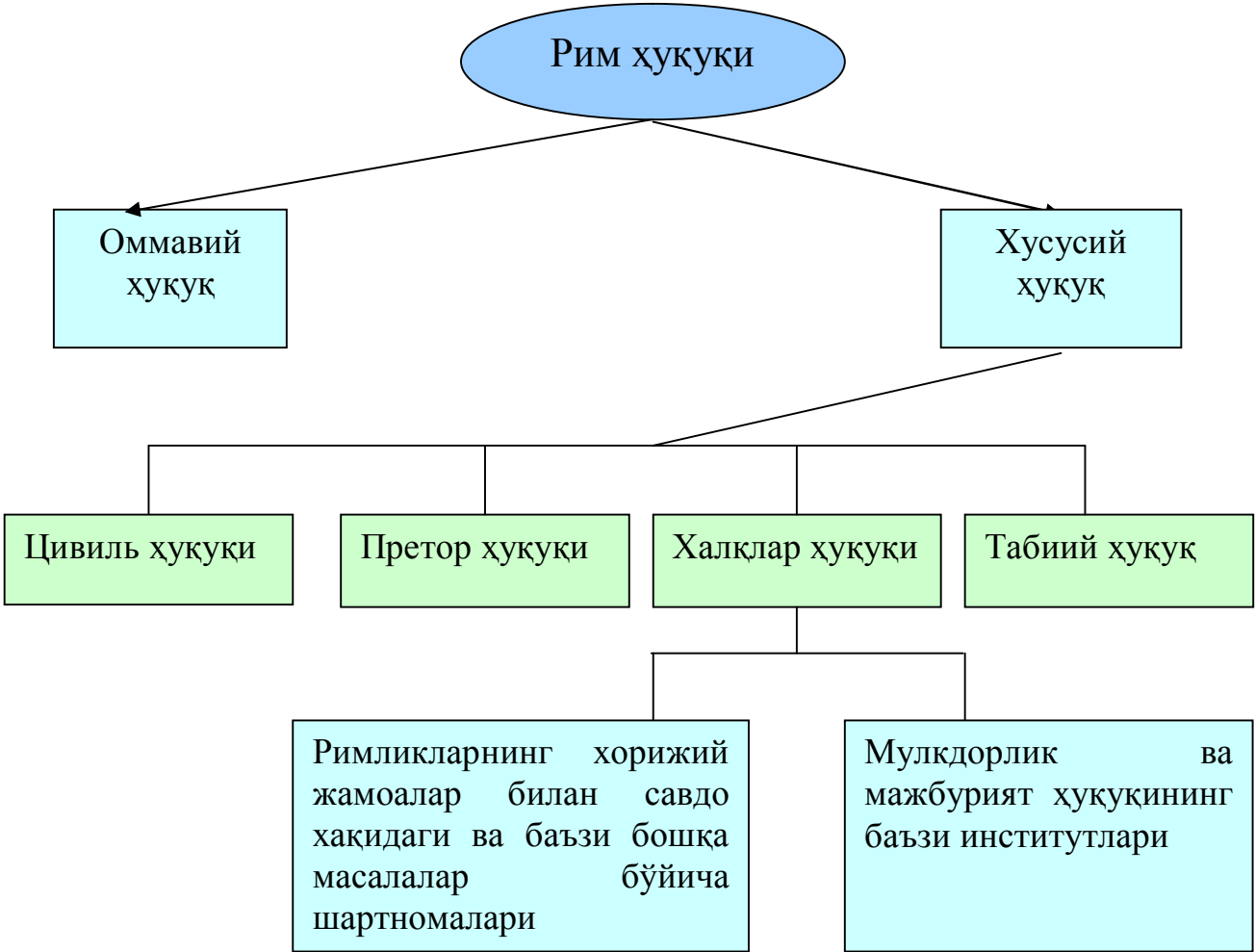
Қадимги Рим давлати ва оммавий ҳуқуқи тарихининг асосий давлари

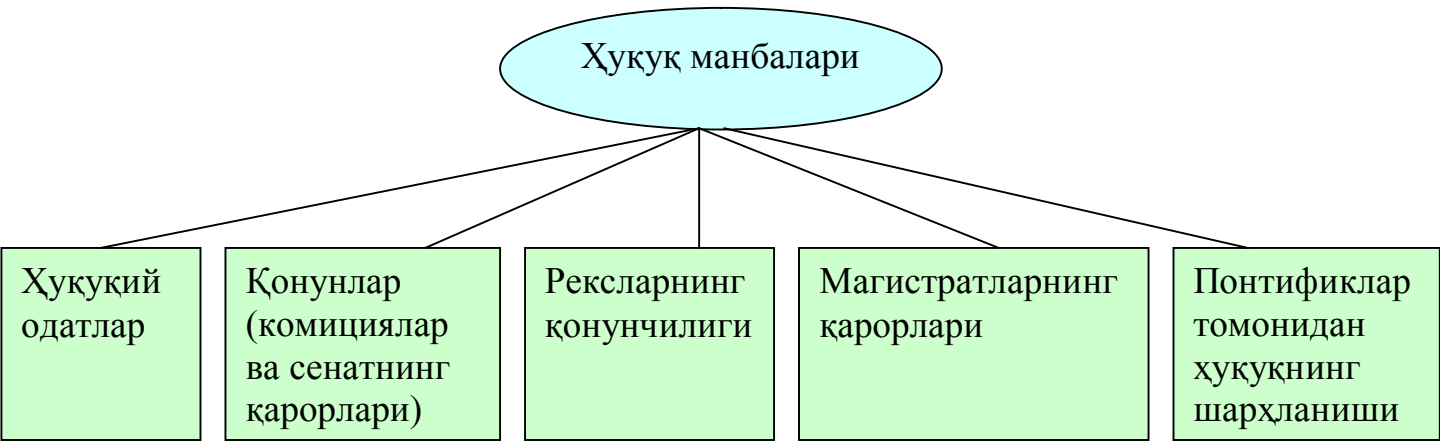
Қадимги Рим хусусий ҳуқуқи тарихининг асосий даврлари

Рим ҳуқуқи классик даврининг тарихий тизими

Рим ҳуқуқи классик даврининг манбалари

Рим хусусий ҳуқуқининг манбалари

2-мавзу	Оммавий-ҳуқуқий тартиботнинг умумий бошланғичлари
----------------	--

1.1. Маъруза машғулотини ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси:	1. Давлатчилик асослари 2. Фуқаролик 3. Қонун оммавий ҳуқуқнинг мезони сифатида 4. Монархия давлат тузумининг принциплари
Ўқув машғулотининг мақсади: Рим давлатининг давлатчилик асослари, фуқароликка эга бўлиш, уни йўқотиш масалалари, қонунларнинг мазмуни ва классификацияси, монархия давлат тузумининг асосий принциплари ҳақидаги билимларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - Рим давлатининг давлатчилик асослари ҳақида маълумот бериш; - Рим давлатида фуқароликка эга бўлиш, уни йўқотиш масалаларини батафсил тушунтириш; - Қонунларнинг мазмуни ва классификациясини ёритиб бериш; - монархия давлат тузумининг шакллари, монархнинг ваколатлари асосий принциплари ҳақида маълумот бериш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> Талаба: - Рим давлатининг давлатчилик асослари ҳақида маълумотларга эга бўлади; - Рим давлатида фуқароликка эга бўлиш, уни йўқотиш масалалари бўйича тушунчаларга эга бўлади; - Қонунларнинг мазмуни ва классификациясини ўрганади; - монархия давлат тузумининг шакллари, монархнинг ваколатлари асосий принциплари ҳақидаги билимларга эга бўлади;
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, кластер технологиялари
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органейзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотидан кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказади. - Антик давлатларнинг давлат тузилиши ҳақида нималарни биласиз? - Фуқаролик деганда нимани тушунасиз? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Рим давлатининг давлатчилиқ асослари, фуқароликка эга бўлиш, уни йўқотиш масалаларини батафсил тушунтиради; 2.3. Қонунларнинг классификацияси, монархия давлат тузумининг шакллари, монархнинг ваколатлари тўғрисидаги тақдиротни намоён қилади. А) Республика даврида Римдаги давлат органлари	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга якун ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа “Рим давлатининг давлат тузилиши” деб номланган кластер тузишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

Республика даврида Римдаги давлат органлари

Сенат. Сенат Рим республикасининг етакчи органи ва Рим аслзодаларининг таянчи бўлган. Сенат аъзолари сайланмаганлар, улар консуллар ва (кейинроқ) цензорлар томонидан тайинланганлар. Аввалига сенат аъзолари фақат патрицийлардан тайинланиб, кейинчалик плебейлардан ҳам қўшилган. Сенат 300 кишидан иборат бўлган. Сенаторлар рўйхати ҳар беш йилда янгилаб турилган

Магистратура. Римда сайлов йўли билан тайинланадиган амалдорлар магистрлар деб юритилган. Одатда бир йилга сайланган амалдорлар халқ мажлиси олдида жавобгар бўлганлар. Масалалар халқ мажлиси аъзолари билан бамаслаҳат ҳал қилинган, аммо улар ҳар қандай масалаларни ҳам кўпчилик овоз билан ҳал қилаверганлар. Лекин, шу билан бирга, ҳар бир магистрат ўз ҳамкасбининг ишига аралашиши, ҳатто унинг ҳукмини бекор қилиши, ўзгартириши ҳам мумкин бўлган.

Диктаторлар (ҳукмдорлар) амалининг қачон пайдо бўлгани номаълум. Подшолик даврида ҳам ҳукмдорлар мавжуд бўлган ва улар *magister populi* деб аталганлар. Республика даврида бундай ҳукмдорлар фавқулодда ҳолатларда, хусусан, ички қўзғолонлар ёки катта урушлар пайтида тайинланганлар ва уларга фавқулодда ҳуқуқлар берилган.

Халқ мажлислари — республика даврида уч хилдаги халқ мажлислари амал қилган. Улар *comitia curiata*, *comitia conturiata*, *comitia tributa* деб аталган.

3-мавзу	Жиноят ҳуқуқи ва суд тизими
----------------	------------------------------------

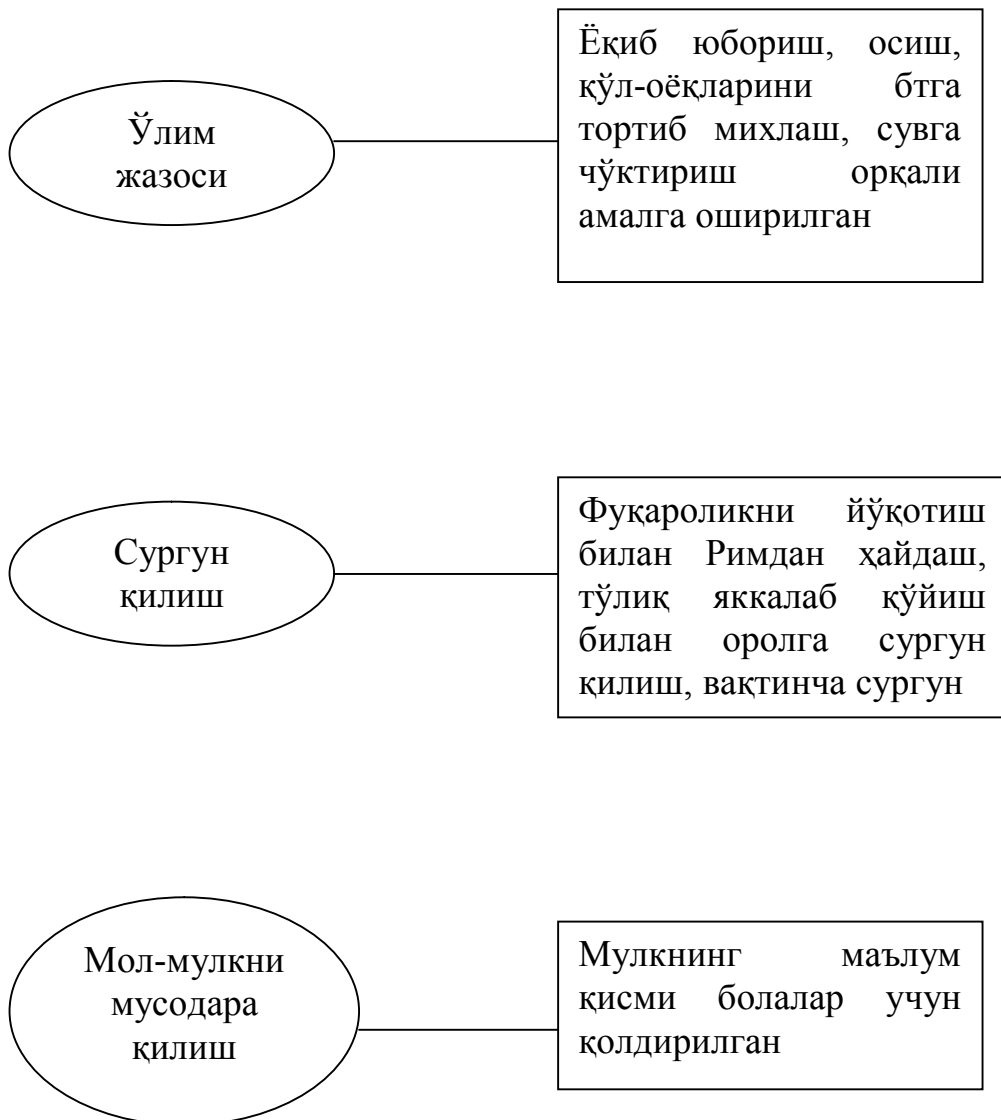
1.1. Маъруза машғулотиини ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20 нафар
Ўқув машғулотиининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотиининг режаси:	1. Жиноят процессининг шакллари 2. Жиноят тушунчасининг умумий тавсифи 3. Жавобгарлик тушунчаси ва жазо турлари 4. Айб шакллари
Ўқув машғулотиининг мақсади: Рим ҳуқуқида жиноят тушунчаси, жиноят процесси шакллари, жиноят турлари, жавобгарлик тушунчаси, жиноий жазонинг мақсади ва турлари, шунингдек, айб шакллари ва элементлари ҳақидаги билимларни шакллантириш	
Педагогик вазифалар: - Рим ҳуқуқида жиноят тушунчаси ҳақида маълумот бериш; - жиноят процесси шакллари батафсил тушунтириш; - жиноят турларини тушунтириш; - жавобгарлик тушунчаси, жиноий жазонинг мақсади ва турлари ўргатиш; - айб шакллари ва элементлари ҳақида тушунча бериш.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: - Рим ҳуқуқида жиноят тушунчаси ҳақида маълумотларга эга бўлади; - жиноят процесси шакллари ҳақида батафсил тушунчаларга эга бўлади; - жиноят турларини ўрганади; - жавобгарлик тушунчаси, жиноий жазонинг мақсади ва турлари ҳақидаги билимларга эга бўлади; - айб шакллари ва элементлари ҳақида тушунчаларга эга бўлади.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, кластер технологиялари
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органейзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компютер билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотидан кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказди. - Қандай ҳуқуқбузарликлар жиноят деб аталади? - Жиноят ҳуқуқида жазонинг мақсади нималардан иборат? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Рим ҳуқуқида жиноят тушунчаси, жиноят процесси шакллари тушунтиради. 2.3. Мавзу бўйича тақдимотни намойиш қилади. А) Республика даврида жазоларнинг турлари	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга якун ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа “Рим жиноят ҳуқуқи ва замонавий ҳуқуқшуносликда жиноят ҳуқуқи бўйича айрим масалаларнинг ҳуқуқий таҳлили” бўйича “Т” шаклидаги график органайзер тузишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

Республика даврида жазоларнинг турлари

4-мавзу	Хусусий даъволар бўйича суд юритиш масалалари
---------	---

1.1. Маъруза машғулоти ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси:	1. Хусусий ҳуқуқни муҳофаза қилишнинг умумий асослари. 2. Даъволар 3. Легисакцион жараён 4. Когницион жараён
Ўқув машғулотининг мақсади: Рим хусусий ҳуқуқида ҳуқуқни муҳофаза қилишнинг, суд тартиботининг умумий асослари, даъволар тушунчаси, турлари ва муддати, легисакцион ва когницион жараёнларнинг моҳияти ҳақидаги билимларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - Рим хусусий ҳуқуқида ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва суд тартиботининг умумий асослари ҳақида маълумот бериш; - Хусусий ҳуқуқда даъволар тушунчаси ва турларини батафсил тушунтириш; - даъво муддатларини тушунтириш; - легисакцион ва когницион жараёнларнинг моҳиятини ўргатиш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> Талаба: - Рим хусусий ҳуқуқида ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва суд тартиботининг умумий асослари ҳақида маълумотларга эга бўлади; - Хусусий ҳуқуқда даъволар тушунчаси ва турлари ҳақида батафсил тушунчаларга эга бўлади; - даъво муддатларини ўрганади; - легисакцион ва когницион жараёнларнинг моҳияти ҳақидаги билимларга эга бўлади;
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, кластер технологиялари
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компютер билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотидан кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказди. - Хусусий ҳуқуқ деганда нимани тушунаси? - Суд жараёни қандай босқичлардан иборат? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Рим хусусий ҳуқуқида ҳуқуқни муҳофаза қилишнинг, суд тартиботининг умумий асослари, даъволар тушунчаси, турлари ва муддати, легисакцион ва когницион жараёнларнинг моҳияти тушунтиради. 2.3. Мавзу бўйича қуйидаги тақдимотни намойиш қилади. А) Даъволарнинг турлари Б) Легисакцион жараённинг шакллари	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга яқин ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа “Рим хусусий ҳуқуқини ўрганишнинг аҳамияти” мавзуида “Нима учун?” шаклидаги график органайзер тузишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

Даъволарнинг турлари

1. Ҳуқуқ тизимига кўра

Цивиль ҳуқуқига
асосланган даъволар

Претор ҳуқуқига
асосланган даъволар

2. Жавобгар шахсига нисбатан

Цивиль ҳуқуқига
асосланган даъволар

Претор ҳуқуқига
асосланган даъволар

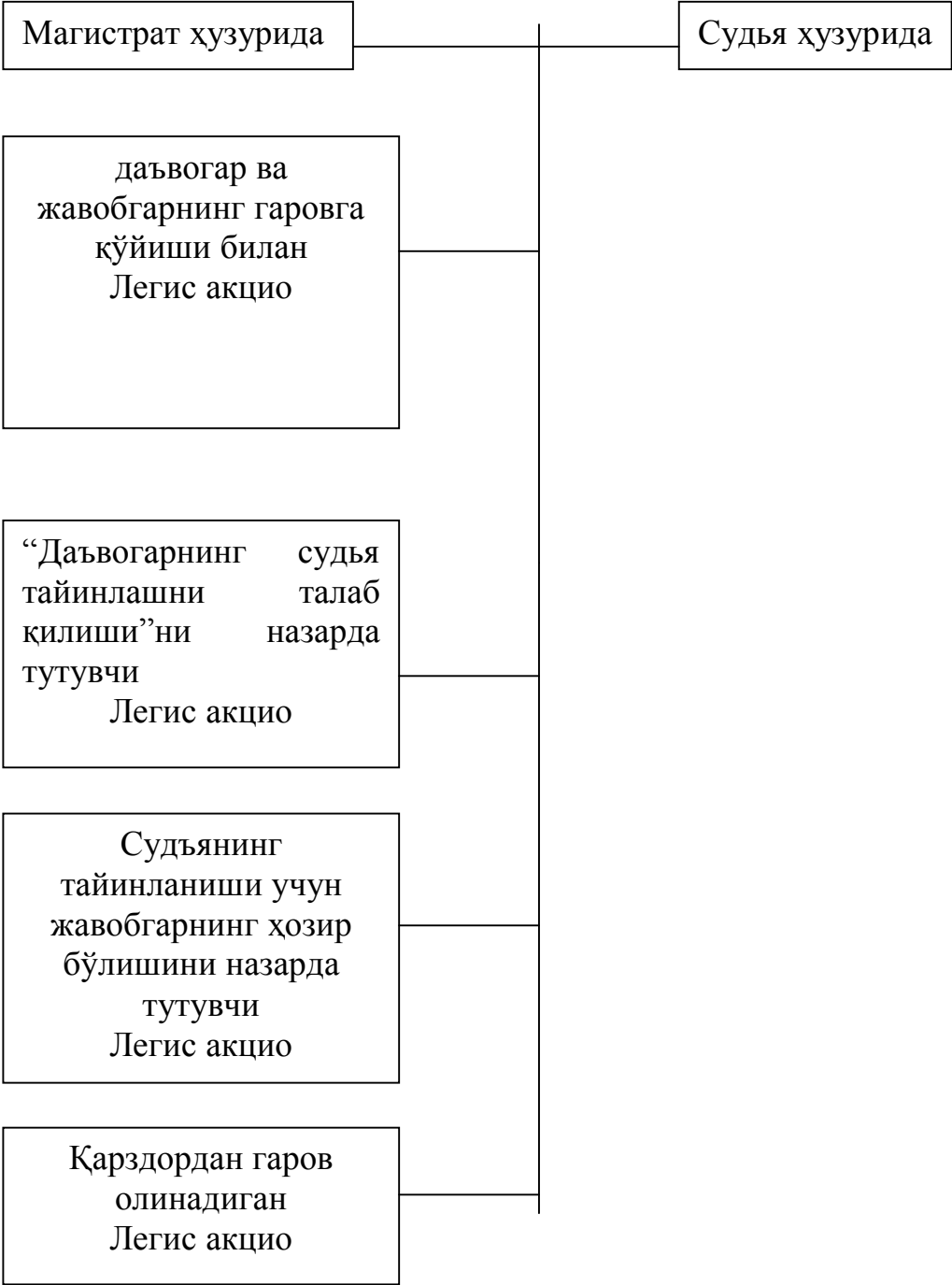
3. Вужудга келишига кўра

тўғри
даъволар

Қиёслашга
асосланган
даъволар

Ясама
даъволар

Легисакцион жараённинг шакллари

5-мавзу	Рим хусусий ҳуқуқида субъектлар
----------------	--

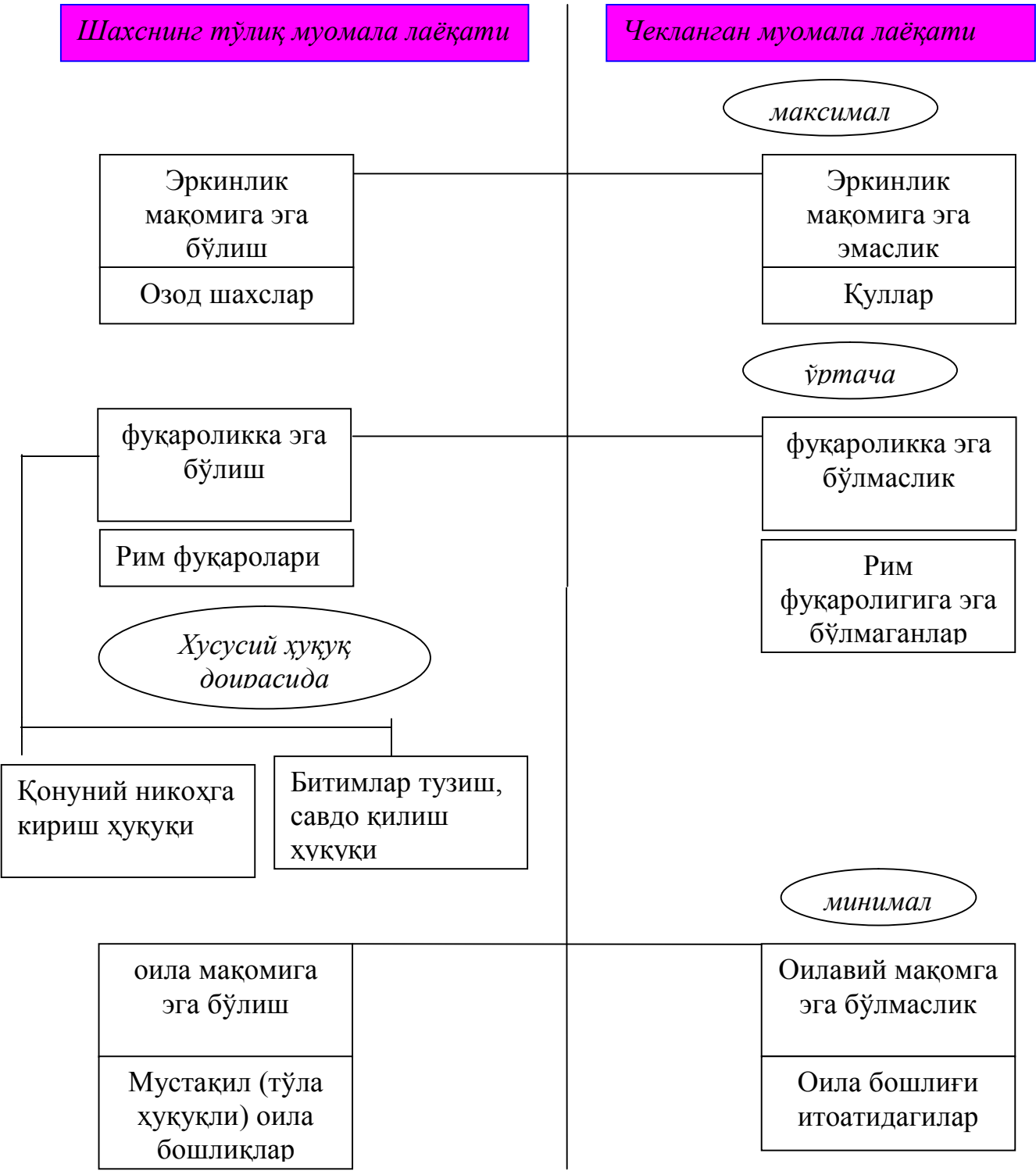
1.1. Маъруза машғулоти ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси:	1. Хусусий ҳуқуқда шахс ҳуқуқий ҳолати 2. Шахсларнинг эркинлик мақомига кўра ҳуқуқий мезонлар 3. Шахсларнинг фуқаролик мақомига кўра ҳуқуқий мезонлар
Ўқув машғулотининг мақсади: Рим хусусий ҳуқуқида шахснинг ҳуқуқий ҳолати, шахсларнинг эркинлик мақомига ва фуқаролик мақомига кўра ҳуқуқий мезонлари ҳақидаги билимларни шакллантириш	
Педагогик вазифалар: - Рим хусусий ҳуқуқида шахс ҳуқуқий ҳолати ҳақида маълумот бериш; - Шахсларнинг тўлиқ ва чекланган ҳуқуқий лаёқатларини батафсил тушунтириш; - Шахсларнинг эркинлик мақомига кўра ҳуқуқий мезонларини тушунтириш; - Шахсларнинг фуқаролик мақомига кўра ҳуқуқий мезонларни ўргатиш;	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: - Рим хусусий ҳуқуқида шахс ҳуқуқий ҳолати ҳақида маълумотларга эга бўлади; - Шахсларнинг тўлиқ ва чекланган ҳуқуқий лаёқатлари ҳақида батафсил тушунчаларга эга бўлади; - Шахсларнинг эркинлик мақомига кўра ҳуқуқий мезонларини ўрганади; - Шахсларнинг фуқаролик мақомига кўра ҳуқуқий мезонлари ҳақидаги билимларга эга бўлади;
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, кластер технологиялари
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компютер билан жиҳозланган аудитория

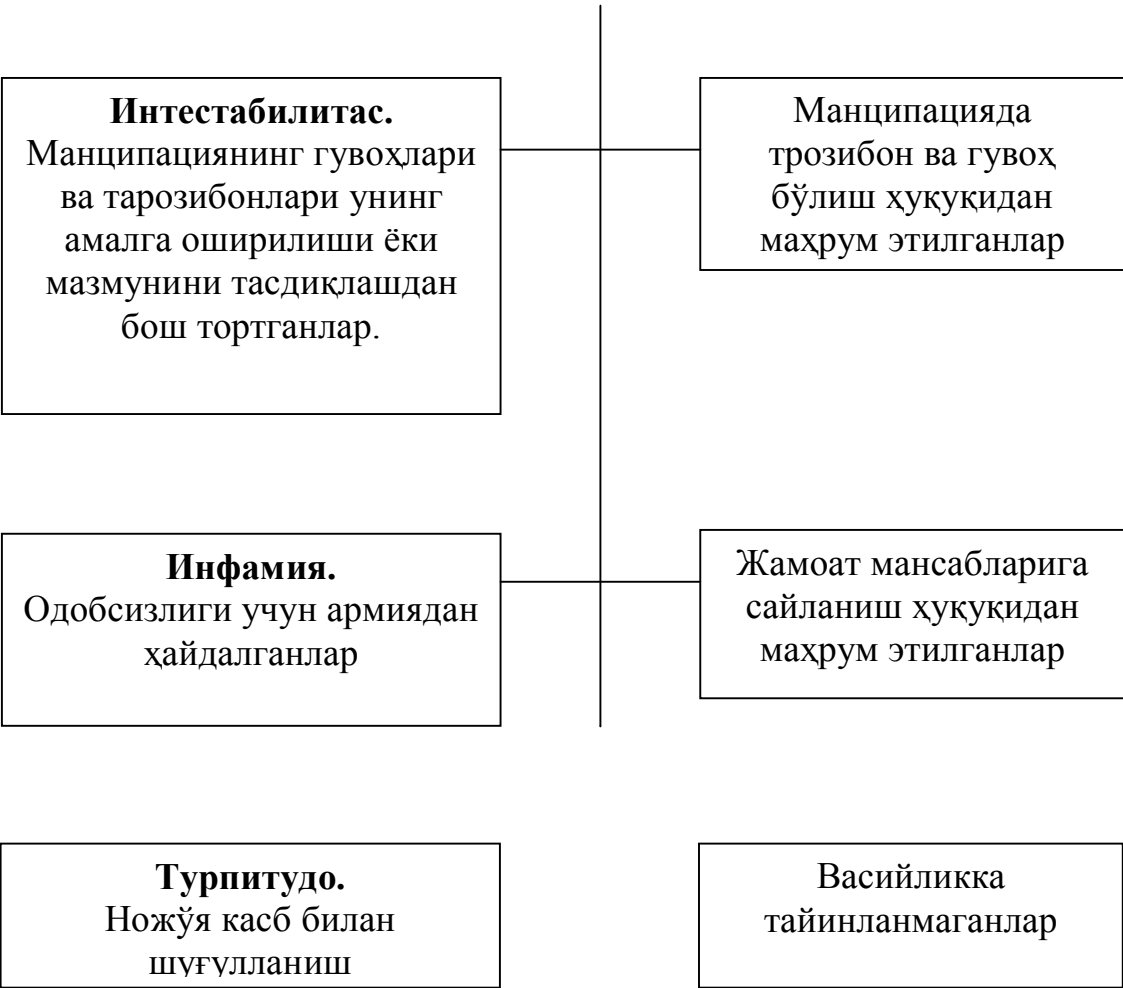
Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотидан кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказди. - Ҳуқуқий лаёқат деганда нимани тушунаси? - Шахсларнинг муомала лаёқати нима? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Рим хусусий ҳуқуқида шахснинг ҳуқуқий ҳолати, шахсларнинг эркинлик мақомига ва фуқаролик мақомига кўра ҳуқуқий мезонларини тушунтиради. 2.3. Мавзу бўйича қуйидаги тақдиротни намойиш қилади. А) “Шахс” ва ҳуқуқий лаёқати тушунчаси Б) Фуқаролик шахсининг пасайиши натижасида ҳуқуқий лаёқатнинг чекланиши	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга якун ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа замонавий фуқаролик қонунчилигида ва Рим ҳуқуқида шахс ҳуқуқий ҳолатини қиёсий таҳлил қилишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

“Шахс” ва ҳуқуқий лаёқати тушунчаси

**Фуқаролик шаънининг пасайиши натижасида ҳуқуқий лаёқатнинг
чекланиши**

6-мавзу	Рим ҳуқуқида оилавий-ҳуқуқий муносабатлар
---------	---

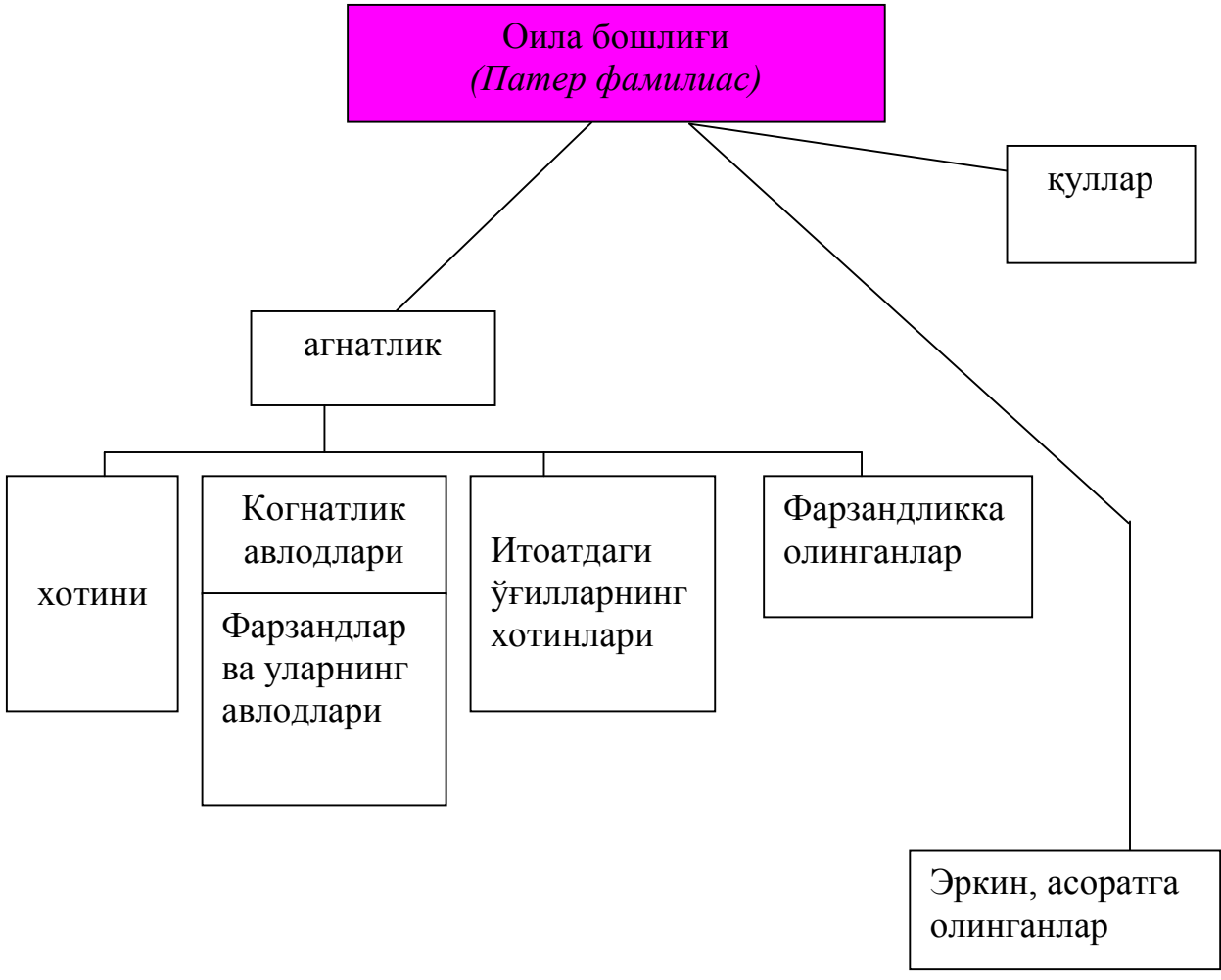
1.1. Маъруза машғулоти ўқитиш технологияси

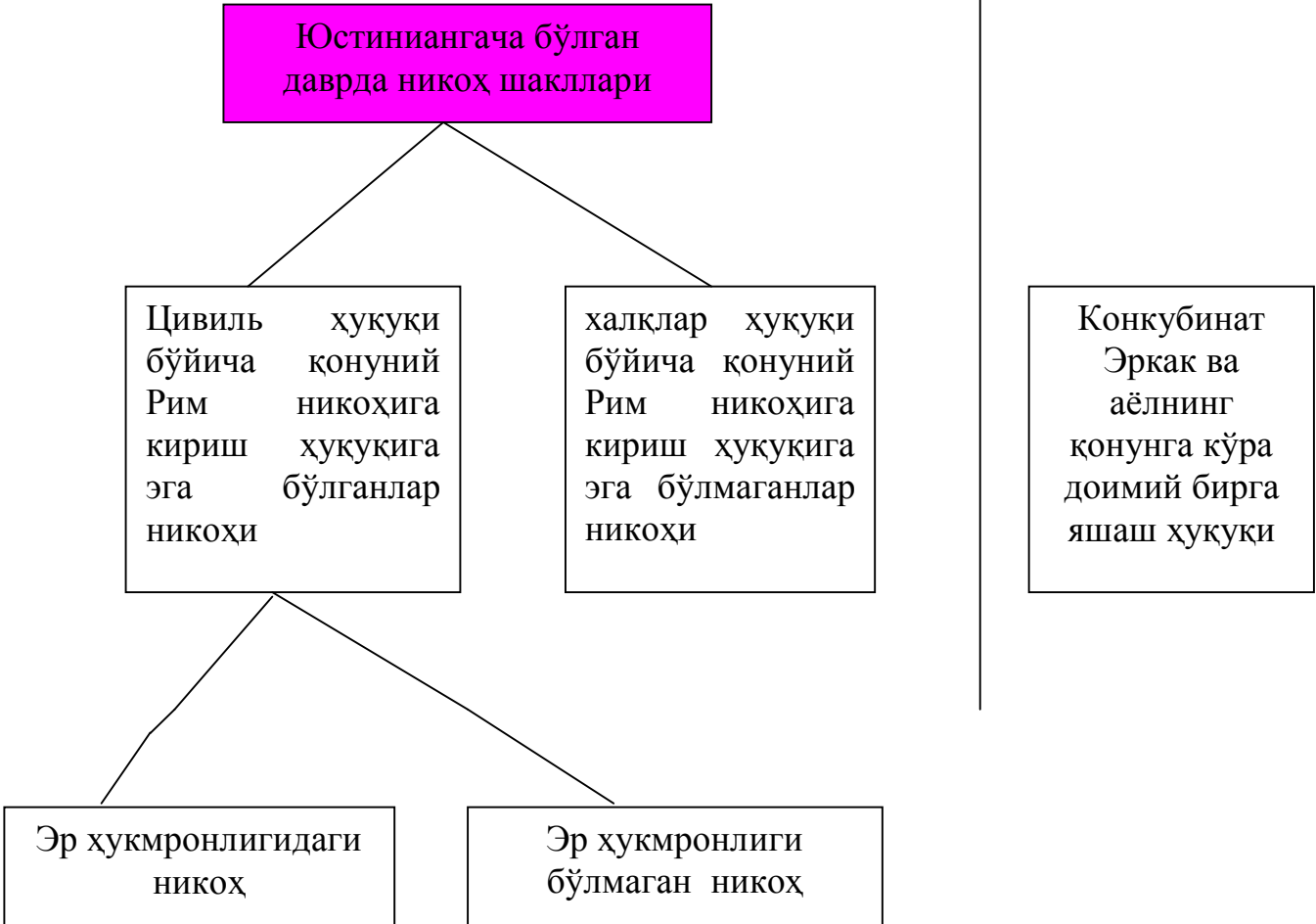
Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси:	1. Никоҳ тушунчаси, тузилиши ва тугатилиши. 2. Эр-хотиннинг шахсий ва мулкӣ муносабатлари 3. Ота-она ва фарзандлар ўртасидаги муносабатлар
Ўқув машғулотининг мақсади: Рим ҳуқуқида никоҳ тушунчаси, тузилиши ва тугатилиши асослари, эр-хотиннинг шахсий ва мулкӣ муносабатлари, ота-она ва фарзандлар ўртасидаги муносабатлар ҳақидаги билимларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - Никоҳ тушунчаси ҳақида маълумот бериш; - Никоҳнинг тузилиши ва тугатилиши асослари батафсил тушунтириш; - Эр-хотиннинг шахсий ва мулкӣ муносабатларини тушунтириш; - Ота-она ва фарзандлар ўртасидаги муносабатларни ўргатиш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> Талаба: - Никоҳ тушунчаси ҳақида маълумотларга эга бўлади; - Никоҳнинг тузилиши ва тугатилиши асослари ҳақида батафсил тушунчаларга эга бўлади; - Эр-хотиннинг шахсий ва мулкӣ муносабатларини ўрганади; - Ота-она ва фарзандлар ўртасидаги муносабатлар ҳақидаги билимларга эга бўлади;
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, кластер технологиялари
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органейзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютар билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотидан кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказади. - Никоҳ шартномаси нима? - Ота-она ва фарзандларнинг қандай ҳуқуқ ва мажбуриятлари мавжуд? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Рим ҳуқуқида никоҳ тушунчаси, тузилиши ва тугатилиши асослари, эр-хотиннинг шахсий ва мулкӣ муносабатлари, ота-она ва фарзандлар ўртасидаги муносабатларни тушунтиради. 2.3. мавзу бўйича тақдимотни тақдимотни намоиш қилади. А) XII жадвал қонунлари бўйича оила Б) Юстиниангача бўлган даврда никоҳ шакллари	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга якун ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа “Никоҳ тушунчаси” мавзуида кластер тузишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

XII жадвал қонунлари бўйича оила

7-мавзу	Ашёвий ҳуқук
---------	--------------

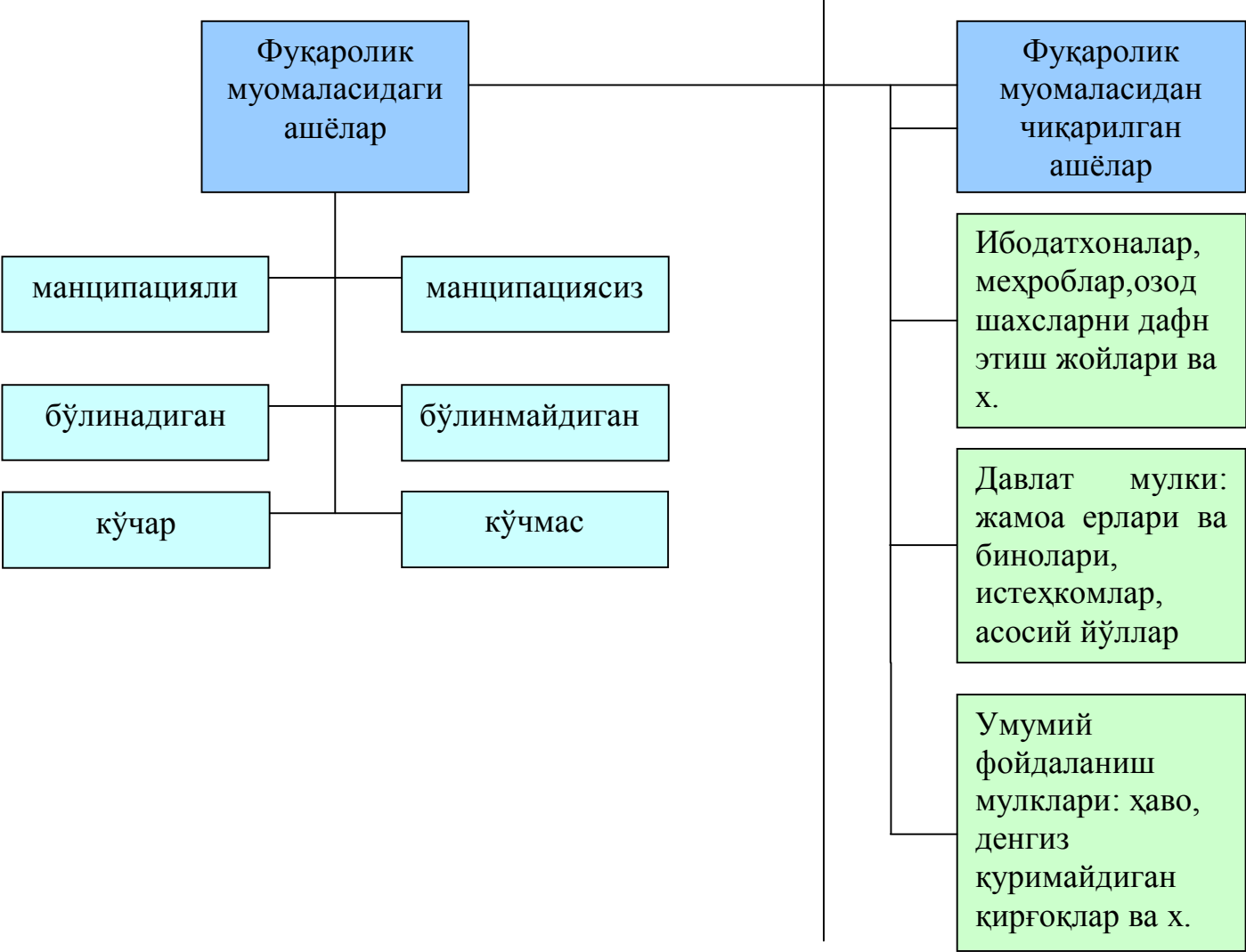
1.1. Маъруза машғулотиини ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20 нафар
Ўқув машғулотиининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотиининг режаси:	1. Ашё - ҳуқуқий тартибот объекти сифатида 2. Мулкий ҳуқук 3. Мулкдорлик муддати ва ҳимояси
Ўқув машғулотиининг мақсади: Рим хусусий ҳуқуқида ашёларнинг таснифланиши ва ҳуқуқий таркиби, мулкий ҳуқуқнинг вужудга келиши ва тугатилиши, мулкдорликнинг ҳимоя қилиниши ҳақидаги билимларни шакллантириш	
Педагогик вазифалар: - Ашёларнинг таснифланиши ва ҳуқуқий таркиби ҳақида маълумот бериш; - Мулкий ҳуқуқнинг вужудга келиши ва ҳуқуқий конструкциясини батафсил тушунтириш; - Эгалик ҳуқуқининг тугатилиши асосларини тушунтириш; - Мулкдорлик муддати ва ҳимоясини ўргатиш;	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: - Ашёларнинг таснифланиши ва ҳуқуқий таркиби ҳақида маълумотларга эга бўлади; - Мулкий ҳуқуқнинг вужудга келиши ва ҳуқуқий конструкцияси ҳақида батафсил тушунчаларга эга бўлади; - Эгалик ҳуқуқининг тугатилиши асосларини ўрганади; - Мулкдорлик муддати ва ҳимояси ҳақидаги билимларга эга бўлади;
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, кластер технологиялари
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органейзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

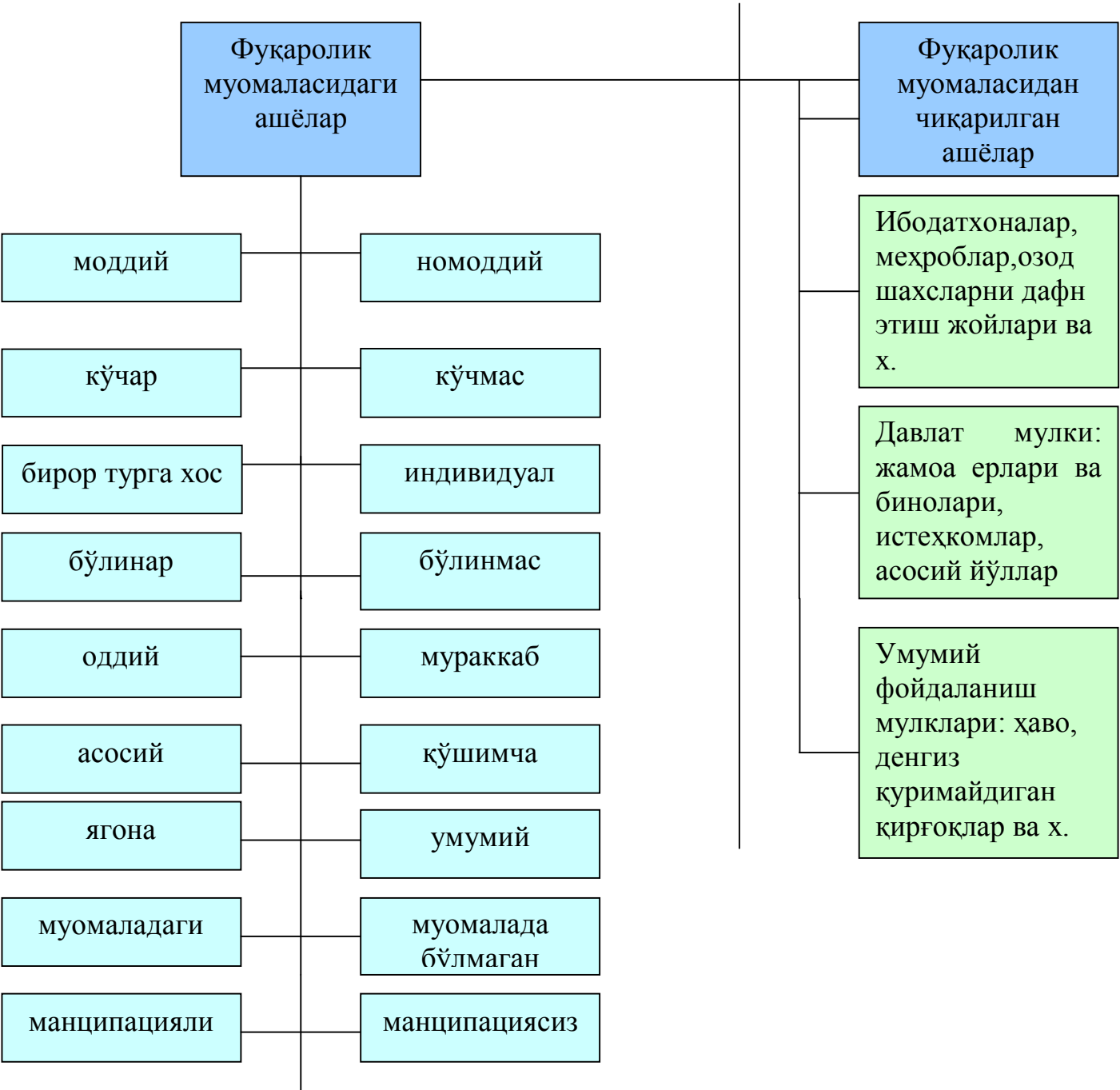
Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотида кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказди. - Мулккий ҳуқуқ деганда нимани тушунади? - Қандай ашёлар хусусий мулк бўлиши мумкин? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Рим хусусий ҳуқуқида ашёларнинг таснифланиши ва ҳуқуқий таркиби, мулкдорликнинг ҳимоя қилиниши ҳақидаги билимларни беради. 2.3. Мавзу бўйича тақдиротни намойиш қилади. А) Ашёларнинг турлари (Энг қадимги давр ҳуқуқи) Б) Ашёларнинг турлари (классик давр) С) Ашёвий ҳуқуқ (умумий тавсиф) Д) Мулкдорлик ҳуқуқига эга бўлиш Е) Мулкдорлик ҳуқуқининг тамом бўлиши	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга яқин ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа “Ашёвий ҳуқуқ” мавзуида БББ тестини тузишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

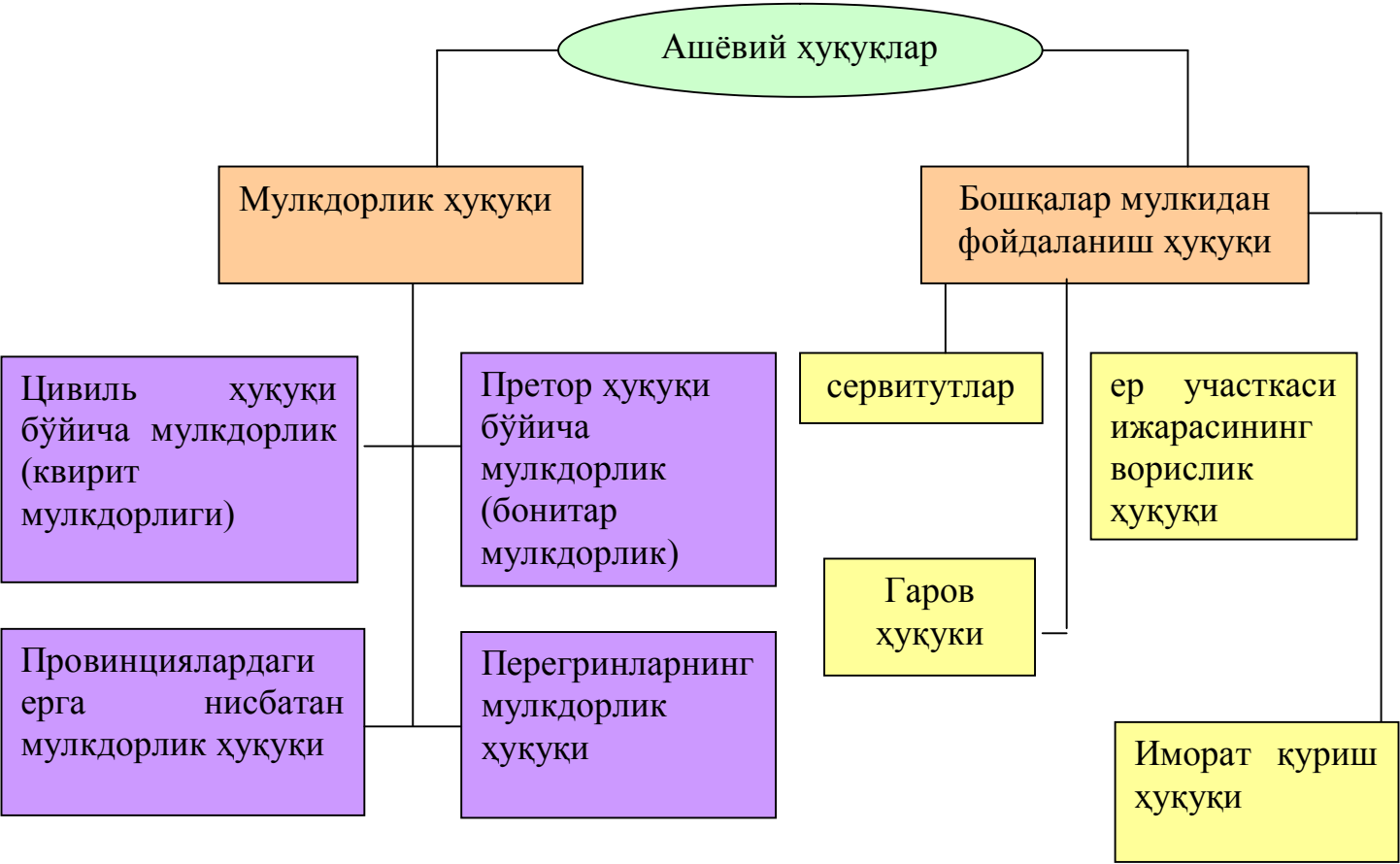
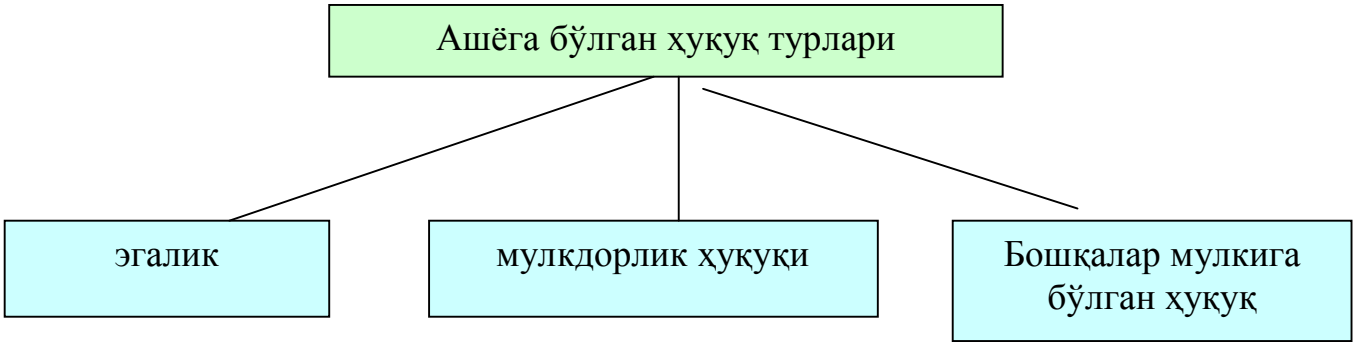
Ашёларнинг турлари (Энг қадимги давр ҳуқуқи)

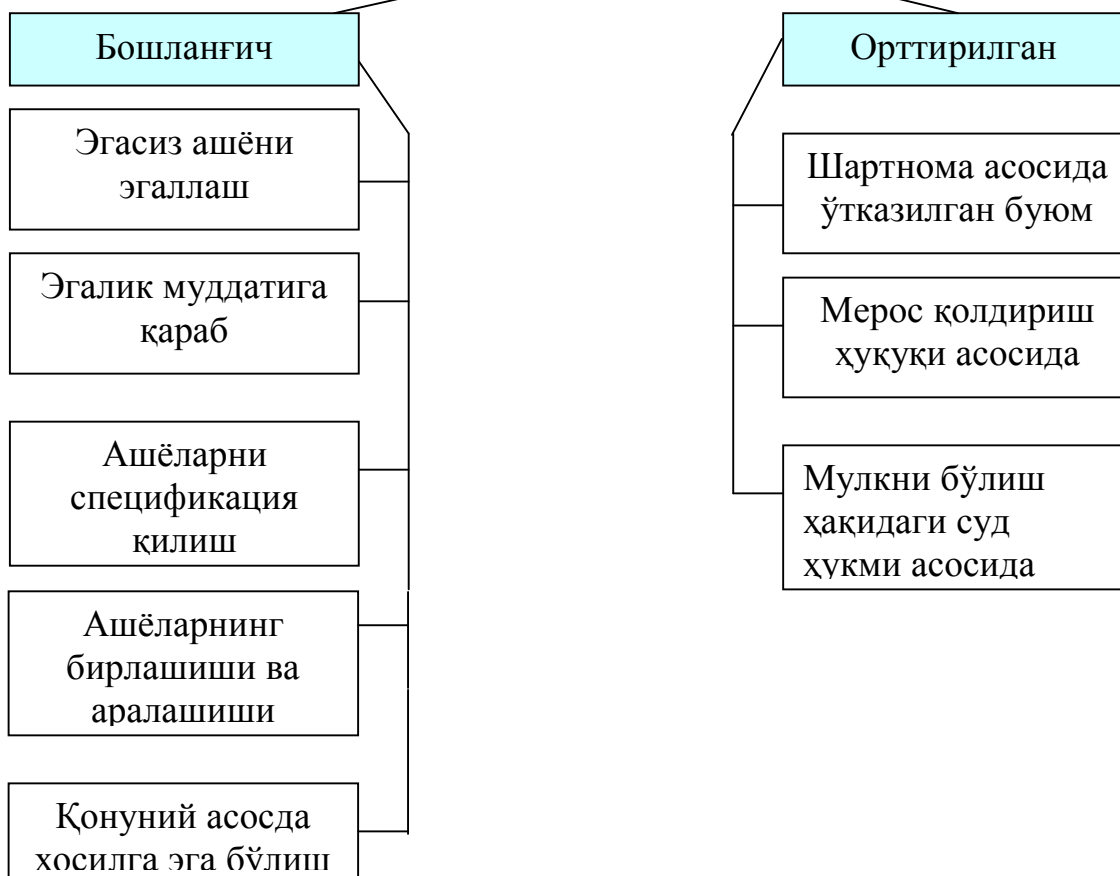
Ашёларнинг турлари (классик давр)

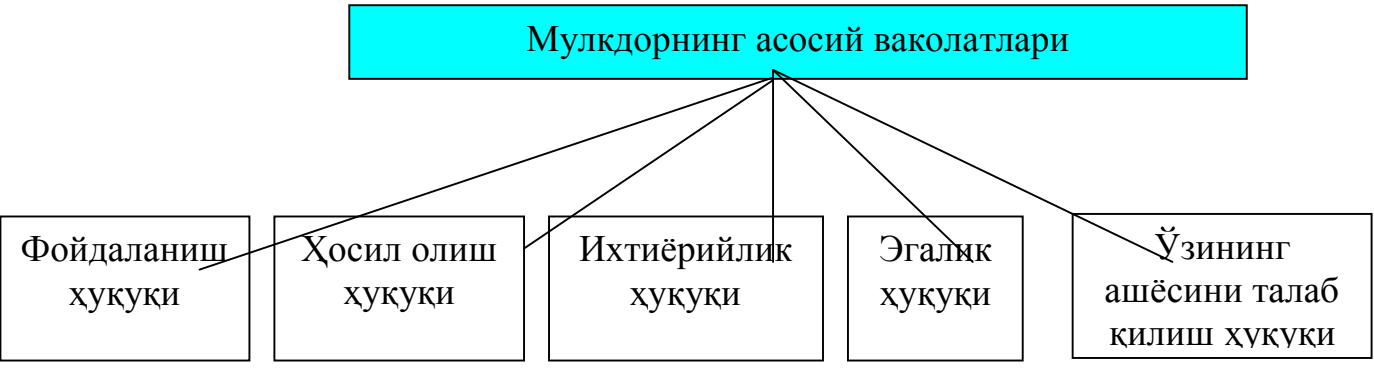
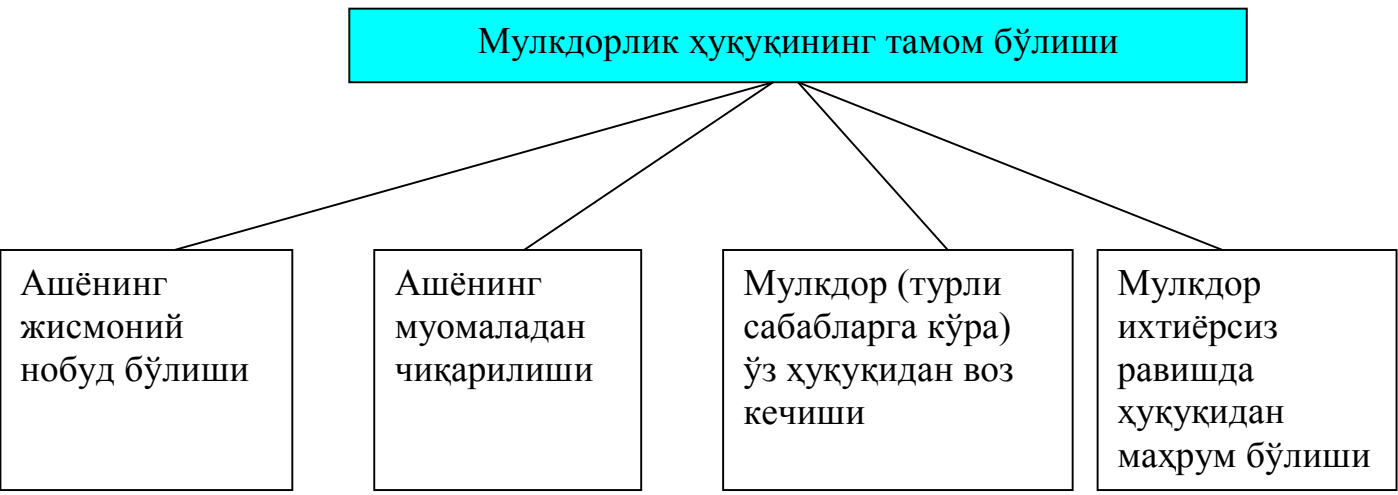

Ашёвий ҳуқуқ (умумий тавсиф)

Мулкдорлик ҳуқуқига эга бўлиш

8-мавзу	Мажбурият ҳуқуқи
---------	------------------

1.1. Маъруза машғулоти ўқитиш технологияси

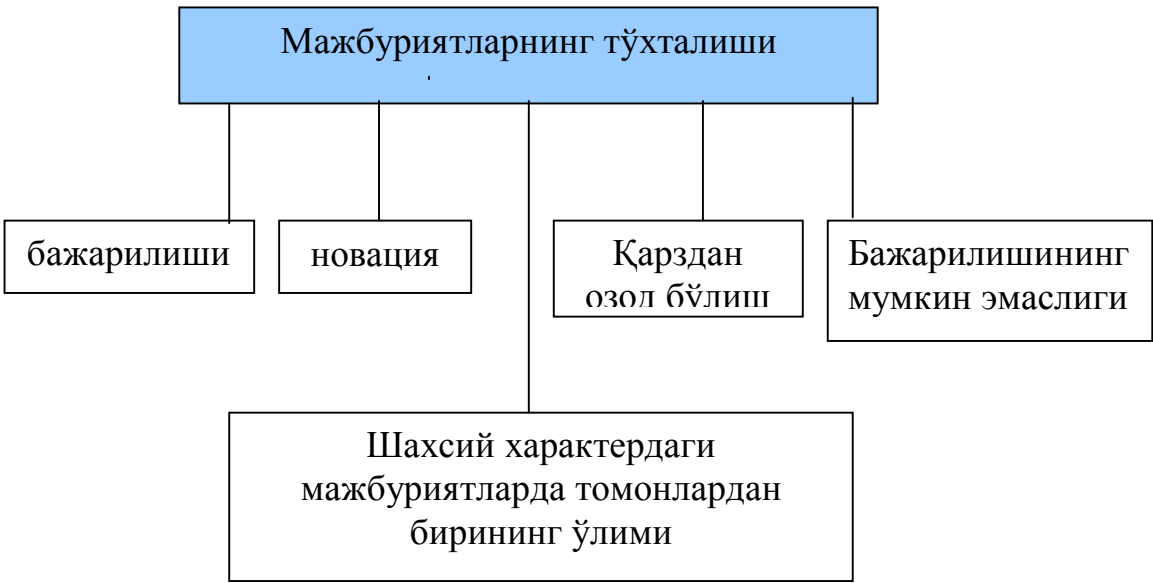
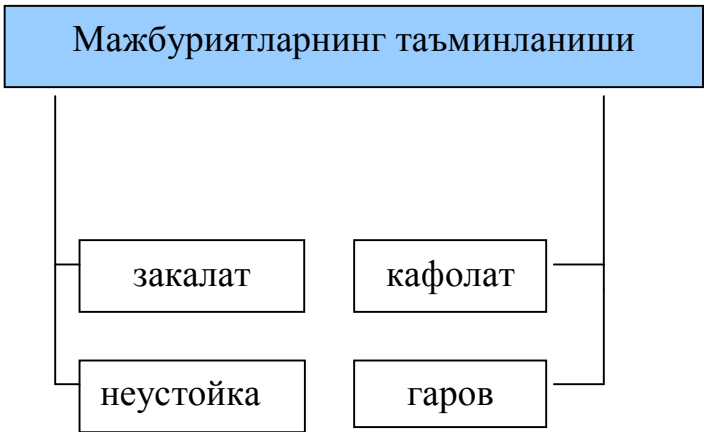
Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси:	1. Мажбурият тушунчаси, томонлари 2. Мажбуриятларнинг тугатилиши 3. Шартнома ҳуқуқи 4. Ҳуқуқбузарликлар натижасида келиб чиқадиган мажбуриятлар
Ўқув машғулотининг мақсади: Рим хусусий ҳуқуқида мажбурият тушунчаси, унинг вужудга келиши, томонлар ва тугатилиш асослари, шартномалар ва ҳуқуқбузарликлар асосида келиб чиқадиган мажбуриятлар ҳақидаги билимларни шакллантириш	
Педагогик вазифалар: - Рим хусусий ҳуқуқида мажбурият тушунчаси, унинг вужудга келиши асослари ва мажбурият томонлари ҳақида маълумот бериш; - Мажбуриятларнинг тугатилиши асосларини батафсил тушунтириш; - Шартнома ҳуқуқи тушунчаси, унинг вербал, литерал, реал ва консенсуал турлари, шартномаларнинг ҳақиқий бўлиш шартларини тушунтириш; - Ҳуқуқбузарликлар ёки деликтлар натижасида келиб чиқадиган мажбуриятларни ўргатиш;	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: - Рим хусусий ҳуқуқида мажбурият тушунчаси, унинг вужудга келиши асослари ва мажбурият томонларини ўрганади; - Мажбуриятларнинг тугатилиши асослари ҳақида батафсил тушунчаларга эга бўлади; - Шартнома ҳуқуқи тушунчаси, унинг вербал, литерал, реал ва консенсуал турлари, шартномаларнинг ҳақиқий бўлиш шартларини ўрганади; - Ҳуқуқбузарликлар ёки деликтлар натижасида келиб чиқадиган мажбуриятлар ҳақидаги билимларга эга бўлади;
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, кластер технологиялари
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютар билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотида кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказилади. - Мажбурият нима? - Мажбуриятлар нима асосда вужудга келади? - Битим ва шартнома ўртасида қандай фарқ бор? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Рим хусусий ҳуқуқида мажбурият тушунчаси, унинг вужудга келиши, томонлар ва тугатилиш асослари, шартномалар ва ҳуқуқбузарликлар асосида келиб чиқадиган мажбуриятларни тушунтиради. 2.3. Мавзу бўйича қуйидаги тақдиротни намойиш қилади. А) Мажбуриятларнинг келиб чиқиш асосларига кўра бўлиниши Б) Мажбуриятларнинг таъминланиши ва тўхтатилиши С) Шартномаларнинг ҳақиқий бўлиш шартлари Д) Деликтлар	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга якун ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа “деликтлар асосида вужудга келадиган мажбуриятлар” мавзуида кластер тузишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

Мажбуриятларнинг келиб чиқиш асосларига кўра бўлиниши

9-мавзу	Ворислик ҳуқуқи
---------	-----------------

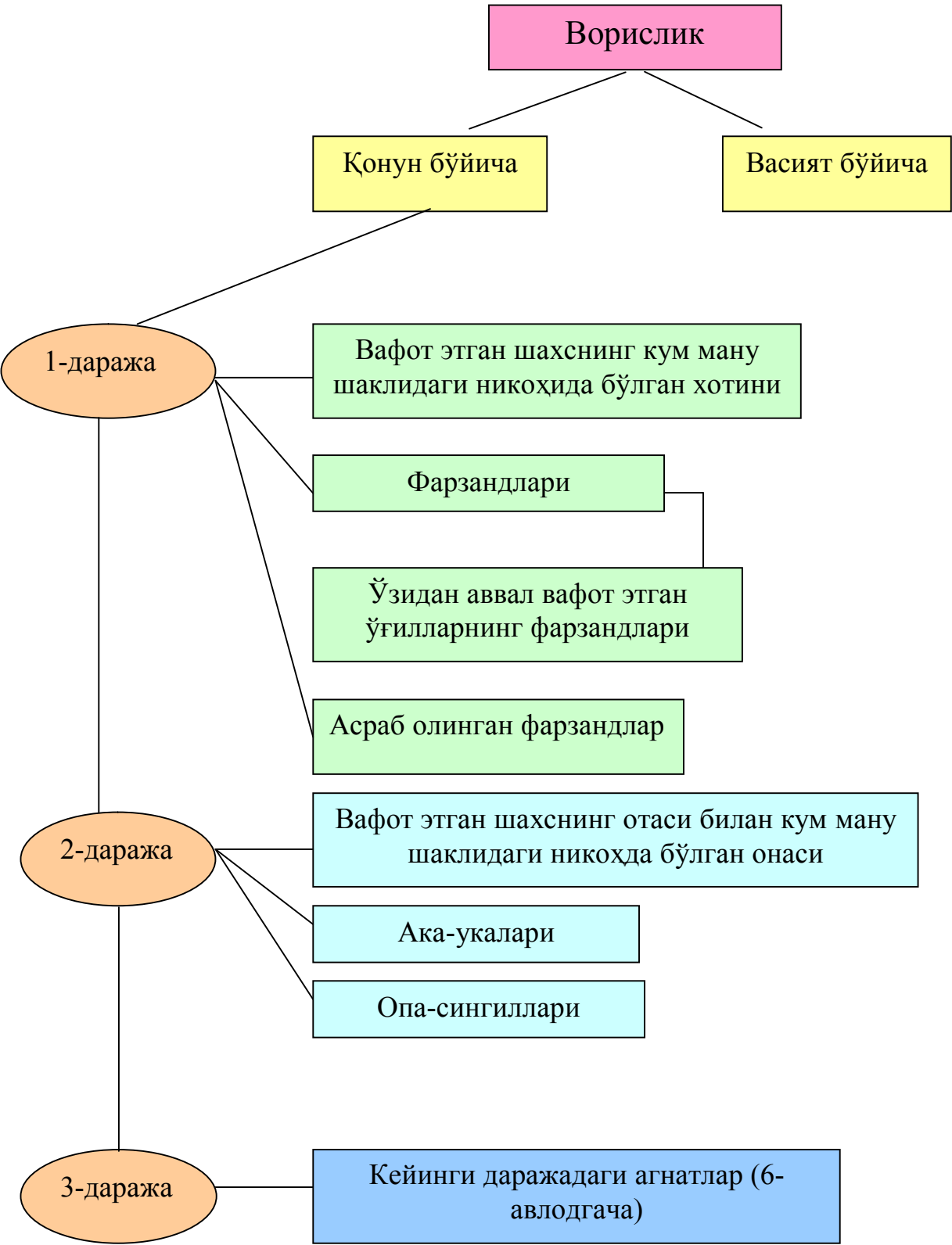
1.1. Маъруза машғулоти ни ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 20 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси:	1. Ворислик тушунчаси ва моҳияти 2. Қонун бўйича ворислик 3. Васият бўйича ворислик 4. Мероснинг қабул қилиниши; алоҳида ворислик ҳуқуқлари
Ўқув машғулотининг мақсади: Рим хусусий ҳуқуқида ворислик тушунчаси ва моҳияти, қонун ва васият бўйича ворислик асослари, мероснинг қабул қилиниши ва алоҳида ворислик ҳуқуқлари ҳақидаги билимларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - Рим хусусий ҳуқуқида ворислик тушунчаси ва моҳияти ҳақида маълумот бериш; - Қонун бўйича ворислик асосларини батафсил тушунтириш; - Васият бўйича ворислик асослари, актив ва пасив мерос ҳуқуқи ҳақида тушунчалар бериш; - Мероснинг қабул қилиниши, алоҳида ворислик ҳуқуқлари ўргатиш.	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> Талаба: - Рим хусусий ҳуқуқида ворислик тушунчаси ва моҳияти ҳақида маълумотларга эга бўлади; - Қонун бўйича ворислик асослари ҳақида батафсил тушунчаларга эга бўлади; - Васият бўйича ворислик асослари, актив ва пасив мерос ҳуқуқини ўрганади; - Мероснинг қабул қилиниши, алоҳида ворислик ҳуқуқлари ҳақидаги билимларга эга бўлади.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, кластер технологиялари
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органейзерлар
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компютер билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1. Мавзу, унинг мақсади, ўқув машғулотидан кутилаётган натижалар маълум қилинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказилади. - Қонун ва васият бўйича ворислик деганда нимани тушунади? - Кимлар васият қолдириш ҳуқуқига эга эмас? 2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади. Рим хусусий ҳуқуқида ворислик тушунчаси ва моҳияти, қонун ва васият бўйича ворислик асослари, мероснинг қабул қилиниши ва алоҳида ворислик ҳуқуқларини тушунтиради. 2.3. Мавзу бўйича тақдиротни намойиш қилади. А) XII жадвал қонунлари бўйича ворислик	2.1. Эшитади. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади. 2.2. Схема ва жадваллар мазмунини муҳокама қилади. Саволлар бериб, асосий жойларини ёзиб олади. 2.3. Эслаб қолади, ёзади. Ҳар бир тушунчани тушуниб олишга ҳаракат қилади. Таърифни ёзиб олади, мисоллар келтиради.
3-босқич. Якуний (10 мин.)	3.1. Мавзуга якун ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради. Мустақил иш учун вазифа “Қонун ва васият бўйича мерос ҳуқуқи” мавзуида “Т” шаклидаги график-органайзер тузишни вазифа қилиб беради, баҳолайди.	3.1. Эшитади, аниқлаштиради. 3.2. Топшириқни ёзиб олади.

ХII жадвал қонунлари бўйича ворислик

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРНИНГ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ

1-мавзу – Рим ҳуқуқи манбалари

1.1. Амалий машғулотини олиб бориш технологияси

Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20
Машғулот шакли	Индивидуал топшириқларни бажаришга асосланган амалий машғулот
Амалий машғулот режаси	1. Одат ҳуқуқи 2. Қонунлар 3. Цивиль ҳуқуқи ва претор ҳуқуқи 4. Юристарнинг фаолияти 5. Юстиниан кодификацияси
Машғулотнинг мақсади: Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари.
· мавзу бўйича билимларни онгли равишда ўзлаштиришнинг мотивациясини яратади; · мавзу бўйича билимларни мустаҳкамлаб ва чуқурлаштиради; · ўз нуқтаи назарини баён қилиш ҳамда шакллантириш жараёнини ташкил этади; · гуруҳларда ишлаш кўникмасини ҳосил қилади ва ривожлантиради;	• Одат ҳуқуқининг моҳиятини очиқ берадилар; • Римда қонунларнинг қабул қилиниш жараёни ва ҳаётга татбиқ этилишини ёритиб берадилар; • Цивиль ҳуқуқи ва претор ҳуқуқини айтиб берадилар; • Рим ҳуқуқининг ривожланишида юристар фаолиятининг ўрнини ёритиб берадилар; • Рим давлатида кодификация ишларининг амалга оширилиши ва Юстиниан кодификациясининг аҳамиятини тушунтириб беради.
Ўқитиш усуллари ва техника	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, суҳбат, кичик гуруҳларда ишлаш.
Ўқитиш воситалари	Тарқатма материаллар, компьютер, доска.
Ўқитиш шакллари	Жамоа ва гуруҳларда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

1.2. Амалий машғулотнинг технологик картаси

Фаолият боскичлари	Фаолиятнинг мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчи
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади уни гуруҳларда ўтказиш режаси эълон қилинади.	Мавзу номини ёзиб оладилар
	1.2. Таянч сўзлар орқали блиц сўров ўтказилади. “Одат ҳуқуқи”, “қонун”, “кодификация” сўзларига тушунча беришларини сўрайди. Жавобларни умумлаштиради.	Жавоб берадилар.
	1.3. Саволлар бериб суҳбат тарзида тингловчилар билимларини жонлантирилади.	
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Талабалар 3 гуруҳларга бўлинади. Уларга топшириқ берилади. (2-илова). Қандай ўқув натижаси олинishiга аниқлик киритади.	Интерфаол усулда гуруҳларга бўлинади.
	2.2. Баҳолаш мезонлари билан таништиради. (1-илова). Қандай қўшимча ўқув материалларидан фойдаланиш мумкинлигини тушунтиради. (Маъруза матни, ўқув қўлланма)	Топшириқлар билан танишадилар
	2.3. Ҳар бир гуруҳ топшириқларни аниқлайди ва гуруҳда ишлашни ташкил этади. Саволга жавоб беришда “Тақдимот” усулидан фойдаланади. Жавоблар умумлаштириб хулоса қилинади.	Ҳар бир гуруҳдан жамоа сардори чиқиб тақдимот ўтказади.
III-босқич. Якуний (5 минут)	3.1. Гуруҳларда тақдимот ўтказишни ва бир-бирларини баҳолашни ташкил этади. Топшириқни бажариш жараёнидаги хулосаларни умумлаштиради, билимларни тўлдиради.	Саволлар берадилар
	3.2. Мавзу мақсадига эришишдаги тингловчилар фаолияти таҳлил қилинади ва баҳоланади.	
	3.3. Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштириш учун адабиётлар беради.	ЎУМ га қарайдилар

Кичик гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Талабалар топшириқни бажариш учун зарур билим ва малакаларга эга бўлмоғи лозим.
2. Гуруҳларга аниқ топшириқлар берилмоғи лозим.
3. Кичик гуруҳ олдида қўйилган топшириқни бажариш учун етарли вақт ажратилади.
4. Гуруҳлардаги фикрлар чегараланмаганлиги ва тазйиққа учрамаслиги ҳақида огоҳлантирилиши зарур.
5. Гуруҳ иш натижаларини қандай тақдим этишини аниқ билимлари, ўқитувчи уларга йўриқнома бериши лозим.
6. Нима бўлганда ҳам мулоқатда бўлинг, ўз фикрингизни эркин намоён этинг.

Талабаларнинг билим ва кўникмаларини баҳолаш мезонлари

Гуруҳ	1-топшириқ (20б)	2-топшириқ (20б)	3-топшириқ (20 б)	Баҳо
I				
II				
III				

1-гурух. 1-топширик. Қуйидаги жадвални тўлдилинг:

Хукук манбалари

	Қачондан ва қайси даврларда амалда бўлган	Ким томонидан қабул қилинган	Ёзма ёки оғзаки	Унинг қандай турлари бор
Одат ҳукуқи				
Қонунлар				
Магистрат ҳукуқи				

2-гурух. 2-топширик. Қуйидаги жадвални тўлдилинг:

Юристарнинг фаолияти

	Қайси асрларда яшаган	Қандай асарлари бор	Асарлар қандай мақсадларда фойдаланилган
Папиниан			
Гай			
Павел			
Ульпиан			
Модестин			

3-гурух. 3-топширик. Қуйидаги жадвални тўлдилинг:

Император конституциялари ва кодификация

	Моҳияти	Тузилиши	Қандай ҳукукий аҳамиятга эга
эдиктлар			
мандатлар			
рескриптлар			
декретлар			
Юстиниан кодификацияси			

2-мавзу	Давлат тузилиши ва магистратуралар
----------------	---

2.1. Амалий машғулоти олиб бориш технологияси

Машғулоти вақти-2 соат	Талабалар сони: 20
Машғулоти шакли	Индивидуал топшириқларни бажаришга асосланган амалий машғулоти
Амалий машғулоти режаси	1. Монархнинг давлат мақоми ва ваколатлари. 2. Магистратуралар тушунчаси ва тизими. 3. Юридик шахс тушунчаси, ташкил топиши ва корпорацияларнинг ҳуқуқий лаёқати
Машғулотининг мақсади: Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари.
· мавзу бўйича билимларни онгли равишда ўзлаштиришнинг мотивациясини яратади; · ўз мустақил фикрини баён этиши ва шакллантириши жараёнини ташкил этади; · мавзу бўйича билимларни мустаҳкамлаш учун мустақил характеристика беришни ташкил қилади;	- Монархнинг давлат мақоми ва ваколатларини тушунтириб беради; - Магистратураларга, унинг турлари ва тизимига тавсиф беради; - Юридик шахс тушунчаси, ташкил топиши ва корпорацияларнинг ҳуқуқий лаёқати ҳақидаги билимларга эга бўлади
Ўқитиш усуллари ва техника	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, суҳбат.
Ўқитиш воситалари	Тарқатма материал, компьютерлар, доска.
Ўқитиш шакллари	Индивидуал, гуруҳ.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

.2.Амалий машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	Фаолиятнинг мазмуни	
	<i>Таълим берувчи</i>	<i>Таълим олувчи</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулотини мавзуси, мақсади уни гуруҳларда ўтказиш режаси эълон қилинади.	Мавзу номини ёзиб олади.
	1.2 “Бошқарув шаклига кўра давлатларнинг қандай турлари бор?”. Саволни ўртага ташлайди. <i>Жавобларни яқунлаб хулоса қилади.</i>	<i>Жадвални тўлдиради.</i>
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Хар бир гуруҳга мавзуга оид текст берилади. Гуруҳлар “ Инсерт ” техникасидан фойдаланиб, саволга жавоб берадилар.	<i>Жавоб беради.</i>
		<i>Саволларга жавоб беради.</i>
III-босқич. Якуний (5 минут)	3.1. Гуруҳларда тақдимот ўтказишни ва бир-бирларини баҳолашни ташкил этади. <i>Топириқни бажариши жараёнидаги хулосаларни умумлаштиради, билимларни тўлдиради.</i>	<i>Ўз фикрини эркин намойиш этади.</i>
	3.2. Мавзу мақсадига эришишидаги тингловчилар фаолияти таҳлил қилинади ва баҳоланади.	
	3.3. Мавзу бўйича билимларни чуқурлаш-тириши учун адабиётлар беради.	ЎУМ га қарайди.

«Инсерт» техникасининг қоидалари:

1. Текстни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотни тизимлаштиринг.
3. Ҳар бир қаторга қалам ёрдамида белгилар қўйинг.
 - V – маълумотлар мавзуга оид билимларимга тўғри келади.
 - + – янги маълумотдир.
 - – олган билимларимга тўғри келмайди.
 - ? – мени ўйлантириб қўйди, бу масала юзасидан қўшимча маълумотлар керак.

«ИНСЕРТ» жадвали

<i>Жавоб вариантлари</i>	<i>V</i>	<i>+</i>	<i>-</i>	<i>?</i>

- V – биламан.
 + - янги маълумот.
 - - билганларимга зид.
 ? – мени ўйлантирмоқда.

3.1. Амалий машғулотни олиб бориш технологияси

Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20
Машғулот шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлашга қаратилган амалий машғулот.
Амалий машғулот режаси	1. Жиноят процесси шакллари 2. Жиноят жараёнини олиб бориш тартиби. 3. Жиноий айбловни белгилашда фойдаланиладиган далиллар
Машғулотнинг мақсади: Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш.	
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари.
· мавзунини мустақил ўрганиши учун асос яратди; · мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беради; · мавзу бўйича билимларга характеристика беришни таъмин қилади; · ўз мустақил фикрини баён этиши ва шакллантириши жараёнини таъмин этади;	· Қадимги Римда мавжуд бўлган жиноят жараёни шакллари таъриф беради · Жиноят жараёнининг олиб бориш тартибини ўрганиб, таҳлил қилади · Жиноий айбловни белгилашда фойдаланиладиган далилларни ўрганади ва изоҳлаб беради ·
Ўқитиш усуллари ва техника	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, Баҳс-мунозара
Ўқитиш воситалари	Тарқатма материал, компьютерлар, доска.
Ўқитиш шакллари	Индивидуал, гуруҳ.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

3.2. Амалий машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>Таълим берувчи</i>	<i>Таълим олувчи</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади. Таълим жараёни “Гуруҳларда ишлаш” орқали амалга оширилишини эълон қилади. (1-илова).	Мавзу номини ёзиб оладилар
	1.2 Талабаларни машғулотдаги фаолиятини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан таништиради. (3-илова).	
	Талабалар 3 та гуруҳга бўлинади. Уларнинг ҳар бирига амалий машғулот режасига мос равишда вазифалар тарқатилади (1-илова). Талабаларга керакли тавсиялар берилади	Топириқлар билан танишадилар
	1.5. Мавзу бўйича тайёрланган топириқларни тарқатади.	Топириқ билан танишади.
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Гуруҳларга топириқни бажариш учун ёрдам беради. Қушимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини қўйиладиган натижага жалб қилади.	Гуруҳларга бўлиниб топириқни бажара бошлайдилар. Мустақил ишлайди.
	2.2. Талабаларнинг мавзунини қанчалик ёритиб бера олганликларини кузатади	Ҳар бир гуруҳ аъзолари вазифа бўйича фикрларини билдирадилар ва ўзларининг топирилган мавзунини очиб берадилар
	2.3. Гуруҳларга маълум тартибда бир-бирларига савол беришларини сўрайди ва талабалар бошқа гуруҳдагиларнинг тайёргарлигини қанчалик эшитиб, эслаб қолганликларини аниқлайди	Гуруҳлар ўзаро саволларига жавоб берадилар
III-босқич. Якуний (5 минут)	3.1. Мавзу бўйича якунловчи хулосалар қилади. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Саволлар берадилар
	3.2. Мустақил ишлаш учун топириқ беради.	ЎУМ га қарайдилар.
	3.3. Мавзу бўйича билимларини чуқурлаштириш учун адабиётлар беради.	ЎУМ га қарайдилар

2-гуруҳ. 2-топширик.

Қуйидаги жиноят процесси шаклларининг ҳар бирига таъриф беринг:

1. *Соф магистрат оммавий жараёни*
2. *Магистрат-комициал жараён*
3. *Маслаҳатчилар коллегияси жараёни*
4. *Муниципал жараён*

2-гуруҳ. 2-топширик.

Суд жараёни тартибини тушунтириб беринг.

(Бунда суд жараёни қатнашчилари, судьяларнинг фаолияти ва уларнинг яқуний ҳукмига алоҳида эътибор бериш зарур).

2-гуруҳ. 2-топширик.

Жиноий айбловни белгилашда фойдаланиладиган далилларни таърифлаб беринг:

1. *Гувоҳларнинг кўрсатмалари*
2. *Тинтув натижасида топилган буюмлар*
3. *Ёзма далиллар*

4 - мавзу	ФОРМУЛЯР ЖАРАЁН ВА ПРЕТОР ЮСТИЦИЯСИ
-----------	--

4.1. Амалий машғулоти олиб бориш технологияси

Машғулоти вақти-2 соат	Талабалар сони: 20
Машғулоти шакли	Индивидуал топшириқларни бажаришга асосланган амалий машғулоти
Амалий машғулоти режаси	1. Формуляр жараёнини келиб чиқиши ва моҳияти 2. Формуляр жараёнини амалга оширилиши 3. Суд жараёнида преторнинг фаолияти
Машғулотнинг мақсади: Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш.	
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари.
• назарий билимларни мустаҳкамлатади; • мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштириши ва мустаҳкамлашга ёрдам беради; • кичик гуруҳларда ишлашни ташкил этади; • ўз нуқтаи назарига эга бўлишни шакллантиради;	• Қадимги Римда амалга оширилган суд жараёни ҳақида аниқ тасаввурларга эга бўлади; • Формуляр суд жараёнини боришини ўрганади • Суд жараёнида преторнинг фаолиятини ўрганади • Замонавий суд жараёни билан қиёсий таҳлил қилиб чиқади;
Ўқитиш усуллари ва техника	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, вазиятчи ишланма усули
Ўқитиш воситалари	Таркатма материал, компьютерлар, доска.
Ўқитиш шакллари	Индивидуал, коллектив.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

4.2. Амалий машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>Таълим берувчи</i>	<i>Таълим олувчи</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади.	Мавзу номини ёзиб олади.
	1.2. Тингловчиларнинг машғулотдаги фаолиятини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан таништиради.	Ёзиб олади.
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Талабаларни 2 гуруҳга бўлади ва биринчи гуруҳга “Қадимги Римда суд жараёнини бориши” ва иккинчи гуруҳга “Замонавий қонунчиликда суд жараёнининг амалга оширилиши” мавзуларида жадвал тўлдиришини топширади.	Гуруҳларга бўли- надилар. Жавоб беради
	2.2. Топшириқни бажаришда маслаҳат беради.	Ўқув топшириғи ва баҳолаш мезонлари билан танишади
	2.3. Гуруҳ сардорларининг тақдимот ма- росимини ўтказишларини ташкил этади.	Ҳар бир гуруҳдан жамоа сардори чиқиб тақдимот ўтказади.
	2.6. Тўлдирилган жадвалларни бир-бири билан солиштириб, жавобларни умумлаштиради ва хулоса қилади.	Эркин фикрини билдиради.
	2.7. Гуруҳларни бир-бирларини баҳолашларини ташкил қилади.	Баҳолайди.
	3.1. Мавзу мақсадига эришишдаги тингловчилар фаолияти таҳлил қилинади ва баҳоланади.	Тинглайди.
III-босқич. Якуний (5-минут)	3.2. Мавзу бўйича билимларни чуқурлаш-тириши учун адабиётлар беради.	Ёзиб олади.
	3.3. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради. Кейинги маъруза машғулоти тайёргарлик кўришини, маъруза матнини ўқиб Инсерт асосида белгилаб келишни айтади. Кейинги маъруза машғулотини ўқишни, докладчилар учун саволлар тузиб келишни топширади.	ЎУМга қарайди.

	Иштирокчилари	Қандай босқичларда амалга оширилади	Қандай ҳукм чиқарилади (ким томонидан)
Қадимги Римдаги суд жараёни			
Замонавий суд жараёни			

5-мавзу	РИМ ҲУҚУҚИДА ШАХСЛАР
----------------	-----------------------------

5.1. Амалий машғулотни олиб бориш технологияси

Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20
Машғулот шакли	Индивидуал топшириқларни бажаришга асосланган амалий машғулот
Амалий машғулот режаси	1. Рим ҳуқуқида шахслар тушунчаси 2. Рим фуқароларининг ҳуқуқий ҳолати 3. Лотинлар ва перегринларнинг ҳуқуқий ҳолати 4. Қулларнинг, озодликка қўйиб юборилганларнинг ҳуқуқий ҳолати 5. Колонларнинг ҳуқуқий ҳолати 6. Юридик шахслар
Машғулотнинг мақсади: Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари.
• мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратлади; • мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беради; • гуруҳларда ишлашни ташкил қилади; • ўз нуқтаи назарига эга бўлишни шакллантиради;	• амалий машғулот режаси билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради; • Рим ҳуқуқида шахслар тушунчасини ёритиб бера олади; • Қадимги Римдаги озод фуқароларнинг, лотинлар, перегринлар ва колонларнинг ҳуқуқий мақомини ўрганади; • Рим давлатида юридик шахслар мақомини кўрсатиб беради.
Ўқитиш усуллари ва техника	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, суҳбат.
Ўқитиш воситалари	Тарқатма материал, компьютерлар, доска.
Ўқитиш шакллари	Компьютер, проектор ва бошқа техник воситалар мавжуд хоналарда.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

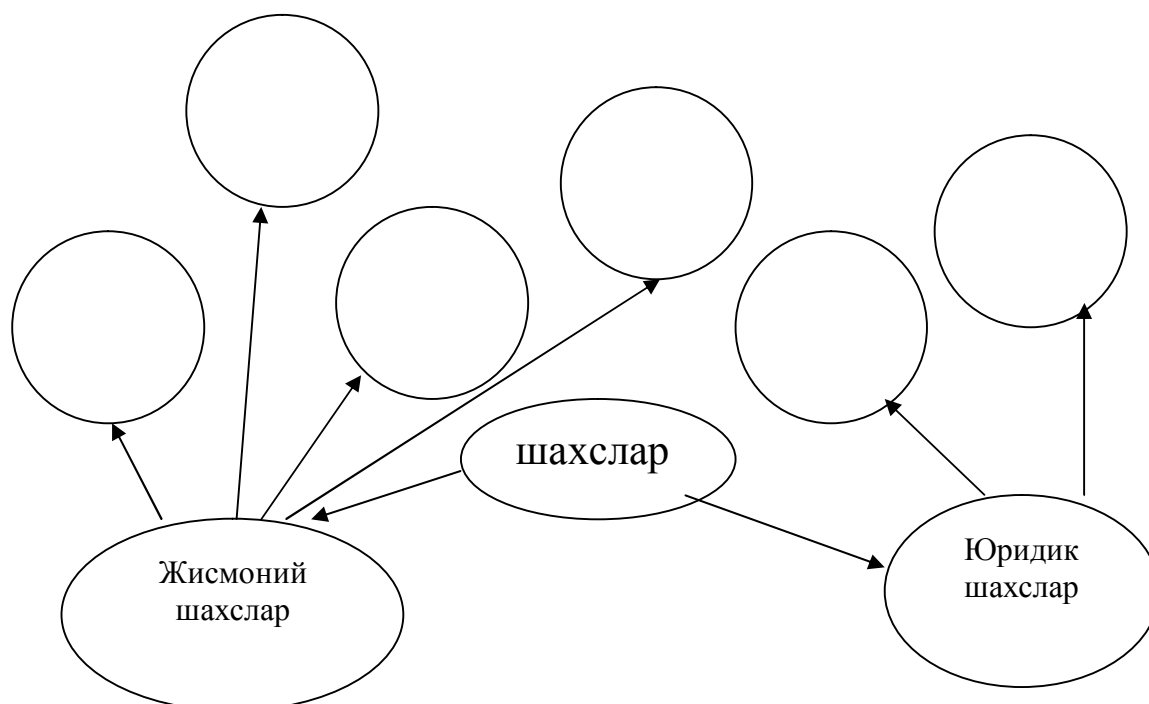
5.2. Амалий машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади ва вазифаларини айтади. (Амалий машғулотни ўтказишда олдиндан топшириқ ва вазифалар беради).	Мавзу номини ёзиб оладилар
	1.2. Таълим жараёни интерфаол усуллар орқали амалга оширилишини эълон қилади. Талабаларни доира ёки тўртбурчак шаклда столлар атрофида икки гуруҳга бўлади.	Ёзиб оладилар. Жавоб берадилар.
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Иккала гуруҳга “Шахслар” мавзуида кластер тузишини топшириқ қилиб беради.	Топшириқни олади.
	2.2. Топшириқларга тайёргарлик кўриш учун 15 мин., жавоб бериш учун эса 10 мин. берилади.	Тайёргарлик кўради.
	2.3. Гуруҳларга топшириқни бажариш учун ёрдам беради. Баҳолаш мезонлари билан таништиради. Баҳс-мунозарани бошқариб боради. Зарур ҳолларда аралашади ва керакли томонга йўналтиради.	Топшириқни бажаради.
	2.6. Топшириқни ватман қоғозларга тушириб, тақдимотни ўтказишга ёрдам беради. Гуруҳларнинг бажарган ишларини таққослайди. Ягона хулоса чиқаришга ёрдам беради ва жавобларни умумлаштиради.	Бажаради.
	2.4. Гуруҳларнинг жавобларини тинглаб, уларни баҳолайди.	Тақдимот қилади.
III-босқич. Якуний (5 минут)	3.1. Иш якунларини чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Саволлар берадилар
	3.2. Мустақил тайёрлаш учун топшириқ беради.	

«Кластер» техникаси

Кластер – фикрларни тармоқланиши- бу педагогик стратегия бўлиб, у талабаларнинг мавзуни чуқур ўрганишга ёрдам беради. Талабаларда мавзуга таллуқли тушунча ёки аниқ фикрни эркин ва очиқ равишда кетма-кетлик билан узвий боғланган ҳолда тармоқлашларига ўргатади. Бу усул бирон мавзуни чуқур ўрганишдан аввал талабаларни фикрлаш фаолиятини жонлантириш ҳамда кенгайтириш учун хизмат қилади. Шунингдек, ўтилган мавзуни мустаҳкамлаш, умумлаштиришга ундайди. Кластер техноллогияси қуйидаги босқичларда амалга оширилади:

1. Таянч сўз берилади;
2. Барча талабалар шу сўз бўйича ҳаёлига келган ҳамма сўзларни ёзадилар.
3. Ёзилган сўзлардан боғланадиганларини белгилайди.
4. Таянчсўзнинг мазмунини ёритади.
5. Дарс давомида ўрганилиши лозим бўлган муаммолар талабаларга маълум қилинади ва улар дарс давомида тушунтириб берилади.

6-мавзу	Васийлик ва ҳомийлик
----------------	-----------------------------

5.1. Амалий машғулотни олиб бориш технологияси

Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20
Машғулот шакли	Индивидуал топшириқларни бажаришга асосланган амалий машғулот
Амалий машғулот режаси	1. Васийлик ва ҳомийлик муносабатларининг шаклланиши 2. Вояга етмаган шахсларга васийликнинг ўрнатилиши 3. Аёлларга нисбатан васийлик 4. Васийнинг шахсига ва фаолиятига қўйиладиган талаблар. 5. Ҳомийлик тушунчаси
Машғулотнинг мақсади: Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари.
• мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратди; • мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беради; • гуруҳларда ишлашни ташкил қилади; • ўз нуқтаи назарига эга бўлишни шакллантиради;	- амалий машғулот режаси билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик қўради; - Васийлик ва ҳомийлик муносабатларининг шаклланишини тушунтириб бера олади; - Вояга етмаганлар ва аёлларга нисбатан васийлик асосларини ўзлаштиради; - Васийнинг шахсига ва фаолиятига қўйиладиган талабларни ўрганади;
Ўқитиш усуллари ва техника	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, суҳбат.
Ўқитиш воситалари	Тарқатма материал, компьютерлар, доска.
Ўқитиш шакллари	Компьютер, проектор ва бошқа техник воситалар мавжуд хоналарда.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

5.2. Амалий машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади ва вазифаларини айтади. (Амалий машғулотни ўтказишда олдиндан топшириқ ва вазифалар беради).	Мавзу номини ёзиб оладилар
	1.2. Таълим жараёни интерфаол усуллар орқали амалга оширилишини эълон қилади. Талабаларни доира ёки тўртбурчак шаклда столлар атрофида икки гуруҳга бўлади.	Ёзиб оладилар. Жавоб берадилар.
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. “Конверт” техникасидан фойдаланган ҳолда ҳар бир гуруҳ навбат билан конвертга солинган топшириқларни олади. (I-илова).	
	2.3. Гуруҳларга топшириқни бажариш учун ёрдам беради. Баҳолаш мезонлари билан таништиради. (2-илова). Баҳс-мунозарани бошқариб боради. Зарур ҳолларда аралашади ва керакли томонга йўналтиради.	Тайёргарлик қўради.
	2.4. Гуруҳларнинг жавобларини тинглаб, уларни баҳолайди.	Топшириқни бажаради.
III-босқич. Якуний (5 минут)	3.1. Иш якунларини чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Саволлар берадилар
	3.2. Мустақил тайёрлаш учун топшириқ беради.	

1-Илова.

«Конверт» техникаси учун саволлар
(Ҳар бир савол конвертларга алоҳида солинади).

1. ?
2. Сиёсий ҳокимиятнинг тўрт қиёфасини изоҳланг?
3. Ҳокимият, давлат ҳокимияти, сиёсий ҳокимиятга таъриф беринг.
4. Сиёсий ҳокимият структураси моҳияти?
5. Ҳокимият ҳозирги замондаги хусусиятлари?
6. Ҳокимият легитимлини моҳиятини кўрсатиб беринг?
7. Давлат ҳокимиятининг бўлиниши
8. Демократиянинг турлари асос негизи нимадан келиб чиқади?
9. Сиз нима деб ўйлайсиз демократия кўп давлатларда ҳар хил кўринишда намоён бўлади?

2-Илова.

Гуруҳларнинг билим ва кўникмаларини Баҳолаш мезонлари

Топшириқлар, баҳолаш кўрсаткичлари ва муаммолари	I гуруҳ	II Гуруҳ
1-топшириқ : (15 балл)		
-Савол ёритиб берилди (5 балл)		
-регламентга эътибор қаратилди.(5 балл)		
-гуруҳ фаол қатнашади (5балл)		
2-топшириқ : (15 балл)		
-муаммо ечимини топди (5 балл)		
-матндан тўғри хулоса чиқарилди (5 балл)		
-мисоллар билан умумлаштирилди .(5 балл)		
Жами : (30 балл)		

ТЕСТ САВОЛЛАРИ

Рим ҳуқуқи фанидан тест саволлари

1. Рим республикасининг етакчи органи бўлган сенат аъзолари ким томонидан тайинланганлар?

- А) Халқ томонидан сайланганлар.
- Б) Цензорлар томонидан тайинланганлар
- С) Император томонидан тайинланганлар
- Д) Патрицийлар томонидан тайинланганлар

2. Сенат аъзолари неча кишидан иборат бўлган?

- А) 100 киши
- Б) 200 киши
- С) 300 киши
- Д) 400 киши

3. Магистрлар қанча муддатга сайланганлар?

- А) 1 йилга
- Б) 2 йилга
- С) 3 йилга
- Д) 4 йилга

4. Фуқаролик суди процессларининг қандай турлари бўлган?

- А) легисакцион, реституция, формуляр
- Б) легисакцион, формуляр, интенция
- С) формуляр, когницион, интенция
- Д) легисакцион, формуляр, когницион

5. Формуляр суд қандай босқичларда ўтган?

- А) бир босқичда: претор ҳузурида
- Б) икки босқичда: претор ҳузурида, судда
- С) уч босқичда: претор ҳузурида, судда, халқ йиғинида
- Д) тўрт босқичда: судда, халқ йиғинида, сенатда, император ҳузурида

6. «Фамилия» сўзи қандай маънони англатган?

- А. Ота исми
- Б. Уй хўжалиги
- В. Она томондан қариндошлар
- Г. Маънавий қариндошлик

7. Қандай ҳолат агнатик ҳолат деб аталган?

- А. Қизнинг турмушга чиқиши
- Б. Турмушга чиққан қизнинг сеп олиш масаласи
- В. Фарзандликка олиш

Г. Оила аъзоларининг ҳуқуқий алоқадорлиги

8.Эркак ҳукмронлигидаги никоҳда турмушга чиққан қиз кимнинг ихтиёрига тушиб қолган?

А. Қайнотасининг

Б. Қайнонасининг

В. Эрининг

Г. А ва В жавоблар тўғри

9. Римда магистратуралар деб нимага айтилган?

А. Давлат мансаблари

Б. Сенат аъзолари

В. Сайловчилар

Г. Халқ вакиллари

10. Эмансипация нима?

А. Гувоҳлар олдида ворисларни эълон қилиш.

Б. Расмий қарз мажбуриятини бажарганлигини эълон қилиш

В. Фарзандларни озодликка чиқариш жараёни

Г. Томонлар никоҳини оммага эълон қилиш

11. Ўз мулкни ўзгалар эгалигидан талаб қилиш ҳақидаги даъво қандай номланади?

А. Цивиль ҳуқуқи

Б. Виндикация

В. Фамилия

Г. Манципация

12. Легат ворисликнинг қандай турига мансуб?

А. Универсал ворислик

Б. Сингуляр ворислик

В. Қонун бўйича ворислик

Г. Тўғри жавоб йўқ.

13. Судьяларнинг якуний ҳукми нима деб аталган?

А. Виндикация

Б. Новация

В. Вердикт

Г. Цессия

14. Римда мулк ҳуқуқини бошқа шахсга тантанали ўтказиш нима деб аталади?

А. Манципация

Б. Реституция

В. Когницион жараён

Г. Барча жавоблар тўғри

15. Рим ҳуқуқида “қум ману” туридаги расмий никоҳ қандай бекор қилинган?

- А. Эркак ва аёл келишуви билан
- Б. Фақат эркак розилиги билан
- В. Фақат аёл розилиги билан
- Г. Суд ҳукми билан

16. Никоҳ Рим юристлари томонидан қандай таърифланган?

- А. Жамият таянчи
- Б. Давлат бирлиги
- В. Илоҳий ва инсоний иттифоқ
- Г. Бундай таъриф бўлмаган

17. Рим ҳуқуқида никоҳланувчиларнинг ёши қандай белгиланган?

- А. Аёллар учун – 12, эркаклар учун -14
- Б. Аёллар учун – 12, эркаклар учун -16
- В. Аёллар учун – 14, эркаклар учун -16
- Г. Аёллар учун – 16, эркаклар учун -18

18. Сервитут ҳуқуқи нима?

- А. Норасмий никоҳ тузиш ҳуқуқи
- Б. Мерос қолдириш ҳуқуқи
- В. Тўлиқ муомала лаёқатига эга бўлиш ҳуқуқи
- Г. Бошқалар мулкидан фойдаланиш ҳуқуқи

19. Манципация жараёнида томонлардан ташқари яна кимлар иштирок этган?

- А. Судья ва 4 та гувоҳ
- Б. Понтифик ва 3та гувоҳ
- В. Тарозибон ва 5 та гувоҳ
- Г. Претор ва 7 та гувоҳ

20. Император Юстиниан даврида қуйилагилардан қайси бири амалга оширилди?

- А. Черковларнинг юридик шахс сифатида эътироф этилиши
- Б. Аёлларга тўлиқ мерос олиш ҳуқуқининг берилиши
- В. Корпорацияларнинг сенатнинг рухсатисиз тузилишининг таъқиқланиши
- Г. Ҳамма жавоблар тўғри

21. Новация нима?

- А. Мажбуриятларнинг янгиланиши
- Б. Мажбуриятларнинг бекор бўлиши
- В. Шартнома тузиш жараёни

Г. Мулкнинг тантанали равишда бошқа шахсга топширилиши жараёни

22. Мажбуриятлар қандай асосларда вужудга келади?

- А. Ҳуқуқбузарлик ва шартнома асосида
- Б. Реал ва консенсуал шартнома асосида
- В. Судьяларнинг ҳукми асосида
- Г. Преторларнинг буйруқлари асосида

23. Интердикт нима?

- А. Йўқотилган нарсани қайтиб олиш ҳуқуқини берадиган ҳужжат
- Б. Ашёни вақтинчалик ушлаб туриш
- В. Мулк ҳуқуқини бошқа шахсга тантанали топширилиши
- Г. Қарздорлик мажбурияти

24. Юлиан эдикти сифатида машҳур бўлган сенатус-консулт қандай ном билан аталган?

- А. Абадий эдикт
- Б. Умумий эдикт
- В. Машҳур эдикт
- Г. Бир йиллик эдикт

25. Император томонидан сулд ишларида чиқарилган қарорлар нима деб аталган?

- А. Декретлар
- Б. Эдиктлар
- В. Рескриптлар
- Г. Мандатлар

26. Рим юриспруденцияси нечанчи йилдан бошлаб соф дунёвий характер касб эта бошлади?

- А. Милоддан аввалги 254 йилдан
- Б. Милоддан аввалги 230 йилдан
- В. Милоддан аввалги 244 йилдан
- Г. Милоддан аввалги 264 йилдан

27. Прокульянлар ҳуқуқ мактабининг асосчиси ким бўлган?

- А. Лабейон
- Б. Прокул
- В. Капитон
- Г. Ульпиан

28. Рим давлатида 438 йилда амалга оширилган кодификация қандай ном билан аталган?

- А. Феодосий кодекси
- Б. Грегориан кодекси

В. Гермогениан кодекси
Г. Юстиниан кодекси

29. Византия императори Юстинианнинг буйруғи билан 528-534 йилларда ўтказилган кодификация ишларига ким раҳбарлик қилган?

А. Папиниан
Б. Ульпиан
В. Модестин
Г. Трибониан

30. Дигесталар неча китобдан иборат бўлган?

А. 50 та
Б. 15 та
В. 10 та
Г. 25 та

31. Рим давлатида фуқароларнинг тенглиги ҳақида 212 йилдаги фармон қайси император томонидан чиқарилган?

А. Каракелла
Б. Юстиниан
В. Август
Г. Север

32. Сенат мажлиси ким томонидан чақирилган?

А. Бакалаврлар
Б. Император
В. Магистрлар
Г. Преторлар

33. Рим давлатида сайлов билан сайланадиган малдорлар қандай ном билан юритилган?

А. Бакалаврлар
Б. Консуллар
В. Магистрлар
Г. Преторлар

34. Император доирасига кирувчи мухтор ҳуқуқлар қайси жавобда тўғри келтирилган?

А. Қўшинларга олий қўмондонлик қилиш, рақиб билан сулҳ тузиш
Б. Сенат ва халқ мажлисини чақириш
В. Ҳарбий ва фуқаролик юрисдикциясига эга бўлиш
Г. Барча жавоблар тўғри

35. Қайси қонун бўйича қарзини тўлолмаган қарздорларни қул қилиш ёки ажнабийларга сотиш таъқиқланган?

А. Петелий қонуни
Б. Лициний қонуни
В. Аквиллий қонуни

Г. Гортензия қонуни

36. Цицерон қайси мансабдор шахслар томонидан чиқарилган қонунларни “бир йиллик қонунлар” деб атаган?

- А. Преторлар
- Б. Консуллар
- В. Магистрлар
- Г. Цензорлар

37. Фуқароликни йўқотиш асослари қайси жавобда тўғри кўрсатилган?

- А. Озодликни йўқотиш, асирга тушиш
- Б. Бошқа давлатларга қул қилиб сотиш
- В. Оғир жиноят қилгани учун муддатсиз сургунга юбориш
- Г. Барча жавоблар тўғри

38. Қйси император давридан бошлаб хусусий корпорацияларни Сенат рухсатисиз ташкил қилиш таъқиқланган?

- А. Император Август
- Б. Император Север
- В. Император Адриан
- Г. Император Антоний

39. Қул эгалари ўз мулкларини бир қисмини қулларга топширишлари нима деб аталган?

- А. Пекулий
- Б. Интердикт
- В. Литисконтестация
- Г. Потестас

40. Сервитут ҳуқуқи асосида келиб чиққан низоларни ҳал қилишда қандай даъво қўлланилган?

- А. Прогибатор даъво
- Б. Негатор даъво
- В. Виндикацион даъво
- Г. Публикацион даъво

41. Реституция қандай маънони билдиради?

- А. Оғир оқибатлар келтириб чиқариш
- Б. Олдинги ҳолатга қайтариш
- В. Далиллар тўплаш
- Г. Даъво билдириш

42. қуликдан озод қилиш масалалари неча нафар судья иштирокида кўрилган?

- А. 10 ёки 100 нафар судья
- Б. 1 нафар судья
- В. 10 нафар судья

Г. 10 ёки 20 нафар судья

43. Когницион иш юритиш жараёни қайси даврга келиб узил-кесил қарор топди?

- А. Доминат
- Б. Принципат
- В. Республика
- Г. Монархия

44. Император Август замонда қандай кулларни қўйиб юбориш таъқиқланган?

- А. Тамға босилган кулларни
- Б. Гладиаторларни
- В. Ўз ихтиёри билан кул бўлганларни
- Г. Кул бўлиб туғилганларни

45. Патрицийлар билан плебейлар ўртасида никоҳ тузиш қайси қонун билан таъқиқланган?

- А. Канулей қонуни билан
- Б. 12-жадвал қонун билан
- В. Лициний қонуни билан
- Г. Петелий қонуни билан

46. “Узуфрукт” атамаси қайси жавобда тўғри кўрсатилган?

- А. Бировнинг ашёси ва даромадидан умрбод фойдаланиш ва уни яроқли бўлишини таъминлаш
- Б. Бошқалар еридан сув ўтказиш
- В. Бировнинг ашёсидан чекланган миқдорда фойдаланиш
- Г. Тўғри жавоб йўқ

47. Бошқаларнинг мулкига бўлган ҳуқуқ турлари қайси жавобда тўғри кўрсатилган?

- А. Сервитут
- Б. Эмфитевзис
- В. Суперфиций
- Г. Барча жавоблар тўғри

48. Сервитутлар нима деб аталган?

- А. Легал қонунлар ёки нормалар
- Б. Чекланган қонунлар
- В. Чекланмаган қонунлар
- Г. Махсус қонунлар ёки актлар

49. Шахсий сервитутлар қайси жавобда тўғри кўрсатилган?

- А. Узуфрукт, узус, хабитацио
- Б. Итер, актус
- В. Актус, узуфрукт

Г. Тўғри жавоб йўқ

50. Сервитутга берилган кўчар ашёдан неча йил фойдаланилмаса сервитут тугатилган?

А. 1 йил

Б. 2 йил

В. 3 йил

Г. Бундай ҳолат назарда тутилмаган

51. Сервитутга берилган кўчмас мулкдан неча йил фойдаланилмаса сервитут тугатилган?

А. 1 йил

Б. 2 йил

В. 3 йил

Г. Бундай ҳолат назарда тутилмаган

52. Эмфитевзис бўйича ерни ижарага олган шахс куйидаги ҳуқуқлардан қайси бирига эга бўлган?

А. Олинган ерга унинг сифатини пасайтирмаслик шарти билан ўзгартиришлар киритиш

Б. Ердан олинадиган ҳосилни йиғиштириб олиш

В. Ерни гаровга қўйиш, ўзидан бегоналаштириш ва авлодларга қолдириш

Г. Барча жавоблар тўғри

53. Манципация нима?

А. Сохта суд жараёни

Б. Мулк ҳуқуқини бошқа шахсга тантанали равишда ўтказиш

В. Мулкка эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш

Г. Тўғри жавоб йўқ

54. Қайси ҳолатларда фуқаро хусусий мулкка эгалик ҳуқуқини йўқотади?

А. Мулк эгаси мулкни ўзидан бегоналаштириши натижасида

Б. Мулк эгаси эрки-иродасидан ташқари ҳолларда

В. Мулкни ёниб кетиши, бировга берилиши натижасида

Г. Барча жавоблар тўғри

55. Рим юристларининг фикрича қайси жойда мажбурият бўлмайди?

А. Кредитор ва қарздор йўқ жойда

Б. Мажбурият белгиланмаган жойда

В. Хорижий давлатда

Г. Уйда

56. Рим ҳуқуқида “Цессия” қандай маънони англатади?

А. Талаб қилиш ҳуқуқини бир кредитордан бошқасига ўтиши

Б. Мажбуриятни янгиланиши

В. Қайтарма мажбурият

Г. Даъвони ҳимоя қилиш

57. Конкубинат бу.....?

- А. Эркаклар ва аёлларнинг расмийлаштирилмаган доимий биргаликдаги яшаши?
- Б. Эр ҳокимиятисиз никоҳ
- В. Зарарни ундириш бўйича мажбурият
- Г. Фарзандсизликни жазоловчи қонун

58. Принципат даврида кимларнинг васиятлари қандайдир расмийчиликлар талаб қилмаган?

- А. Аскарларнинг
- Б. Деҳқонларнинг
- В. Ҳунармандларнинг
- Г. Бойларнинг

59. Классик даврда васиятномаларда нима ўрнатиш кенг тарқалган

- А. Васиятномадан воз кечиш
- Б. Махсус мулк
- В. Магистрлар иштирокида тузиладиган қайдномалар
- Г. Фақат А ва Б жавоблар тўғри

60. Қайси даврда экстраординар жараён кенг тарқала бошланган?

- А. Доминат даврида
- Б. Принципат даврида
- В. Энг қадимги даврда
- Г. Республика даврида

61. Сенатус консулт қачон қабул қилинган?

- А. Милоднинг 10-йилида
- Б. Милоднинг 5-йилида
- В. Милоднинг 2-йилида
- Г. Милоднинг 6 йилида

62. Доминат даврида имтиёзли шахслар қандай ҳолатларда ўлимга маҳкум қилинганлар?

- А. Тўрт ҳолатда: одам ўлдириш, ўт қўйиш, сеҳру-жоду билан шуғулланиш ва жаноби олийларини ҳақорат қилиш ҳолатларида
- Б. Уч ҳолатда: ўт қўйиш ва сеҳру-жоду билан шуғулланиш, ўғирлик қилиш ҳолатларида
- В. 31 турдаги жиноятлари учун
- Г. Ҳарбий жиноятлар учун

63. Васият қилиш ҳуқуқи кимларга берилмаган?

- А. Перегринларга
- Б. Лотинларга
- В. Плебейларга
- Г. Колонларга

64. Рим ҳуқуқида меросни қабул қилиш муддати неча кун қилиб белгиланган?
- А. 100 кун
 - Б. 30 кун
 - В. 50 кун
 - Г. 150 кун
65. Мерос қолдирилган мулкнинг бир қисмини бошқа шахсларга бериш нима деб аталган?
- А. Легат
 - Б. Интестабел
 - В. Фидеокомисс
 - Г. Тўғри жавоб йўқ
66. Меросдан маҳрум этилганлар қайси судга мурожаат қилганлар?
- А. Центрумвирал судларга
 - Б. Император судларига
 - В. Претор судларига
 - Г. Ҳакамлик судларига
67. Ашёдан фойдаланиш ҳуқуқи нима деб аталган?
- А. Юс утенди
 - Б. Юс пруюнди
 - В. Юс абутенди
 - Г. Юс поссиденди
68. Император Юстиниан даврида мулкка эгалик қилишнинг қандай усули кенг тарқалган?
- А. Анъанавий усул
 - Б. Ҳосила усули
 - В. Дастлабки усул
 - Г. Ин юре цессии усули
69. Мулк ҳуқуқини ҳимоя қилишда энг асосий даъво қайси жавобда тўғри берилган?
- А. Виндикацион даъво
 - Б. Негатор даъво
 - В. Прогибатор даъво
 - Г. Конфессор даъво
70. Гаров ҳуқуқи қачон бекор қилинган?
- А. Гаровга қўйилган ашё нобуд бўлганида
 - Б. Гаровга бўлган ҳуқуқнинг бекор бўлиши натижасида
 - В. Гаровга қўйилган мулк битта шахсга тааллуқли бўлиши натижасида
 - Г. Гаров билан таъминланган мажбуриятнинг бажарилиши натижасида

71. Мажбуриятларни тўртта асосда вужудга келиши биринчи маротаба қайси кодексда ўз ифодасини топди?

- А. Юстиниан кодексида
- Б. Грегориан кодексида
- В. феодосий кодексида
- Г. Гермогениан кодексида

72. Рим давлатида товарлар. Ашёлардан фойдаланганлик учун. Ҳамда қарзни ўз вақтида тўламаганлик учун фоизлар тўланган. Бу фоизлар савдогарлар учун қанча қилиб белгиланган?

- А. 8 фоиз
- Б. 4 фоиз
- В. 6 фоиз
- Г. 10 фоиз

73. Васиятнома тузишда кимлар гувоҳ сифатида тан олинмаган?

- А. Хотин - қизлар
- Б. Вояга етмаган шахслар
- В. Қўрлар ва қар соқовлар
- Г. Барча жавоблар тўғри

74. Рим ҳуқуқининг ривожланиш босқичлари қандай даврларга бўлинади?

- А. Энг қадимги давр, классик давр, постклассик давр
- Б. Энг қадимги давр, классик давр, Юстиниан даври
- В. Энг қадимги давр, янги давр
- Г. Классик давр, постклассик давр, Юстиниан даври

75. Римнинг энг дастлабки ҳуқуқ ижодкорлари кимлар?

- А. Преторлар
- Б. Сенаторлар
- В. Понтификлар
- Г. Юристлар

76. Рим ҳуқуқидаги энг дастлабки ёзма манба қандай номланади?

- А. Дигестлар
- Б. Конституциялар
- В. 12-жадвал қонунлари
- Г. Аквиллий қонуни

77. Рескриптлар нима?

- А. Император томонидан суд ишларига чиқарилган қарорлар
- Б. Императорнинг алоҳида масалалар бўйича консультациялар сўраган шахсларга берган жавоблар
- В. Провинцияларнинг ҳокимларига йўлланган инструкциялар
- Г. Фақат мазкур император ҳаётлик чоғида амалда бўлган мажбурий қоидалар

78. Римнинг қайси юристларининг асарлари юридик кучга эга эканлиги тан олинган?

- А. Папиниан, Павел, Ульпиан, Гай, Модестин
- Б. Папиниан, Павел, Ульпиан, Феодосий, Сабин
- В. Ульпиан, Гай, Модестин, Юлиан, Сабин
- Г. Павел, Ульпиан, Гай, Модестин, Григориан

79. Юстиниан кодекси неча китобга бўлинган?

- А. 10 та
- Б. 12 та
- В. 14 та
- Г. 20 та

80. Пандект ибораси қандай маънони англатади?

- А. Ўз ичига ҳаммасини олиш
- Б. Энг муҳим қисмини ажратиш
- В. Қонунлар тўплами
- Г. Юристларнинг фаолияти

81. Патрицийлар билан плебейлар ўртасида никоҳ тузишга қачондан бошлаб рухсат берилган?

- А. Милоддан аввалги 445 йилда
- Б. Милоддан аввалги 450 йилда
- В. Милоддан аввалги 465 йилда
- Г. Милоддан аввалги 470 йилда

82. Патрицийлар билан плебейлар ўртасида никоҳ тузишга қайси қонун орқали рухсат берилган?

- А. Канулей қонуни билан
- Б. 12-жадвал қонун билан
- В. Лициний қонуни билан
- Г. Петелий қонуни билан

83. Ссуда шартномаси қандай шартнома турига кирган?

- А. Реал
- Б. Консенсуал
- В. Литтерал
- Г. Римда бундай шартнома бўлмаган

84. Олди-сотди шартномаси қандай шартнома турига кирган?

- А. Реал
- Б. Консенсуал
- В. Литтерал
- Г. Стипуляция

85. Ижара шартномаси қандай шартнома турига кирган?

- А. Реал
- Б. Консенсуал
- В. Вербал
- Г. Стипуляция

86. Васиятномалар тузишда қонуний меросхўрларнинг мажбурий хиссаси қандай белгиланган?

- А. Мулкнинг учдан бир хиссаси
- Б. Мулкнинг тўртдан бир хиссаси
- В. Мулкнинг бешдан бир хиссаси
- Г. Мулкнинг ўндан бир хиссаси

87. Қайси даврда аёлларнинг муомала лаёқати эркакларники билан тенглаштирилган?

- А. Энг қадимги даврда
- Б. Классик даврда
- В. Постклассик даврда
- Г. Аёлларнинг муомала лаёқати эркакларники билан ҳеч қачон тенглаштирилмаган

89. Қайси император даврида фидеикомиссларга қонуний куч берилган?

- А. Август
- Б. Юстиниан
- В. Север
- Г. Антоний

90. Формуляр жараён қачон юзага келган?

- А. Милоддан аввалги III асрда
- Б. Милоддан аввалги II асрда
- В. Милоддан аввалги I асрда
- Г. Милодий I асрда

91. Император ҳокимияти баъзи бир корпорацияларига ўз низомини ишлаб чиқаришга рухсат берган эди. Бу ибора қайси ҳуқуқшуносга тегишли?

- А. Гай
- Б. Модестин
- В. Лабейон
- Г. Ульпиан

92. Рим ҳуқуқида биргаликдаги фаолият нима деб аталган?

- А. Сосиетас
- Б. Метус
- В. Мандатум
- Г. Кустодия

93. Мулкни ушлаб туриш нима деб аталади?

- А. Детецио

- Б. Корпус
- В. Анимус
- Г. Традицио

94. Римликлар биринчи бўлиб нимани ишлаб чиққанлар?

- А. Хусусий мулкка асосланган энг мукаммал ҳуқуқ формасини
- Б. Қонунларни
- В. Кодексларни
- Г. Дигестларни

95. Рим давлатида шахсларнинг ҳуқуқ лаёқати нима туфайли ўзгариб борган?

- А. Савдо муносабатларини янада кенгайтиши
- Б. Объектларнинг кенгайтиши
- В. Субъектларнинг кўпайиши
- Г. Ишлаб чиқаришнинг ўсиши

96. Рим ҳуқуқида мулк ҳуқуқининг мазмунини нечта элемент ташкил қилади?

- А. 2 та
- Б. 3 та
- В. 4 та
- Г. 5 та

97. Исмсиз шартномалар қандай ҳаракатлар билан амалга оширилган?

- А. До ут тес
- Б. До ут фациас
- В. Фацио ут дес
- Г. Фацио ут фациас

98. Рим ҳуқуқига кирмайдиган муносабатларни кўрсатинг?

- А. Маъмурий муносабатлар
- Б. Оилавий муносабатлар
- В. Мулкий муносабатлар
- Г. Ворислик муносабатлари

99. Халқ йиғини-куриялар комицияси нечта уруғдан ташкил топган?

- А. 10 та
- Б. 20 та
- В. 30 та
- Г. 40 та

100. Қарз эвазига қулга айлантириш қайси қонунга кўра бекор қилинган?

- А. Петелий қонунига кўра
- Б. Лициний қонунига кўра
- В. 12-жадвал қонунларига кўра
- Г. Тўғри жавоб йўқ

Г Л О С С А Р И Й

**РИМ ҲУҚУҚИ ФАНИНИНГ АСОСИЙ
ТУШУНЧАЛАРИ ВА МУҲИМ АТАМАЛАРИ**

Агнатлар - отадан таркаган қариндошлар, фарзандлар, шунингдек, улар билан тенг ҳуқуқли ҳисобланган фарзандликка олинган болалар ҳисобланган.

Актiones ноксалес - оила бошлиғига унинг итоатида бўлган шахс томонидан зарар келтирилиши.

Гаров - мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш турларидан бири бўлиб, гаровга нарса қўйган киши бу билан ўзини мажбуриятлар билан боғлаб беради. Шунинг учун ҳам гаров римчасига *pignus*, яъни “кишан” деб аталади. Гаровни шартномага қўшимча мажбурият дейдилар.

Закалат - римчасига “арра” ёки “арха” дейилиб, қимматли бир нарсани гаровга қолдиришдан иборат бўлган

Инюрия - танага шикаст етказиш, лекин зарар кўрган зарар етказувчи билан зарарни қоплаш ҳақида келишган бўлса.

Ипотека – Римда мажбуриятларни таъминлаш воситаларидан биридир. III асрга келиб греклардан келган ипотека усули кенг қўлланила бошлаган. Ипотеканинг пигнусдан асосий фарқи шундаки, гаровга қўйилган нарса кредиторда эмас, қарздорнинг ўзида сақланган ва қарздор ундан фойдаланиб юриши ҳам мумкин бўлган. қарздор у нарсани бировга ўтказиб юборсагина кредитор уни талаб қилиб олиши мумкин бўлган. Агар қарздор ўз мажбуриятини бажармаса, кредитор унинг гаровдаги нарсасини тортиб олган.

Кауза - сўзини латинчадан “сабаб”, “мақсад” деб таржима қилиш мумкин. “Кауза” субъектив тушунча бўлиб, шартнома тузиш ва мажбуриятлар олиш сабабини билдиради

Колонлар - бировнинг ерларини ижарага олиб, унга пул ёки маҳсулот билан ҳақ тўловчилар. Уларнинг ҳар хил турлари бўлган. қулни бевосита ишлатгандан кўра, унга ер бериб, “ҳосилнинг бир қисми ўзингники”, дейилса, қул тиришиброқ ишлаган ва хўжайинга ҳам кўпроқ маҳсулот етказиб берган. Аммо кейинчалик улар хўжайиннинг қутулиб бўлмас қарз кишанига тушганлар

Консенсус – келишувга асосланган шартномалар

Конкубинат - эркак ва аёлнинг қонунга кўра доимий бирга яшаш ҳуқуқи

Куриат халқ мажлислари – уруғчилик даврларидан қолган қабилалараро йиғилишлар бўлиб, уларда плебейлардан ташқари, фақат Рим фуқаролари қатнашганлар. Милодий III асрга келиб уларнинг таъсир кучи камайиб борган. Улар расман магистрларни турли лавозимларга тайинланган, фарзандликка олиш, ворислик масалалари, хусусан, васиятномалар тузиш билан ҳам шуғулланганлар. Римда бу дастлабки давлат органлари бўлиб, кейинчалик демократлаштириш томонга ўзгарган.

Кустодиа – сақлаш, муҳофаза қилиш дегани бўлиб, Рим ҳуқуқи ашё ҳақида ғамхўрлик қилишдан уни асраб, авайлашни юқори қўйган. Масалан, тикувчи бир кийимни тузатиб беришга олса, унинг сақланишини ҳам бўйнига

олади. қулни ёки молни сотиб беришни бўйнига олган даллол уни боқишни ҳам ўз зиммасига олган.

Л е г а т - мерос қолдирилган мулкнинг бир қисмини бошқа шахсларга бериш назарда тутилган васиятга айтилган

Либертинлар - озод қилинган қуллар. Қадим замонларданоқ қулдорлик давлатлари, хусусан, Римда қулларни озод қилиш ҳуқуқи мавжуд бўлган. Улар турли усулларда амалга оширилган.

Л о т и н л а р - Римга бўйсундирилишидан олдин луциум халқлари лотин номи билан юритилганлар

М а г и с т р а т у р а - Римда сайлов йўли билан тайинланадиган амалдорлар.

Мажбурият - бу кредитор (қарз берувчи) ва қарздор ораларидаги ҳуқуқий муносабат бўлиб, бунда қарздорга кредитордан олган қарзини тўлаш ва бошқа хил вазифаларни бажариш мажбурияти юкланган, уларни бажармаса турли салбий оқибатлар келиб чиқиши мумкин

М а н ц и п а ц и я - Римда мулк ҳуқуқини бошқа шахсга тантана билан ўтказиш тартиби манципация деб аталган.

Н о в а ц и я - Мажбуриятнинг янгиланиши. Бу масала, аввало тарафларнинг бири вафот этганда юзага келган. Бунда ворислар ҳуқуқидан бошқа мажбуриятлар бекор қилинган, чунки ворислик бутун оилага тааллуқли бўлган.

О д а т – инсонлар ҳаётида, аجدодлар турмушида юзага келиб авлоддан авлодга ўтиб ривожланиб келадиган одоб-ахлоқ нормалари.

Оммавий ҳуқуқ – давлат мафаатларини, эркини, унинг ҳуқуқи ҳолатини ҳимоя қиладиган, унинг ҳуқуқий ҳолатини ҳимоя қиладиган, унинг статуси билан боғлиқ муносабатларни тартибга солувчи ҳуқуқий нормалардан ташкил топган

П а к т л а р - “Paktum” атамаси билан Рим юристлари норасмий бўлгани учун даставвал даъво билдириш орқали ҳимояга эга бўлмаган мажбуриятларни атаганлар.

Провинция мулки - Рим давлати босиб олган (Европа ва Осиёдаги) жойлар Рим империясининг чекка ўлкаларидир.

С е н а т - Рим республикасининг етакчи органи бўлиб, расман қонун чиқарувчи ташкилот ҳисобланмаса ҳам, амалда унинг қарорлари қонун кучига эга бўлган ва магистрлар томонидан сўзсиз бажарилган.

Сервитутлар - Мулкий ҳуқуқ доирасига хусусий мулкдан ташқари, ўзгалар мулкига бўлган ҳуқуқлар, унга эгалик (ундан фойдаланиш) ҳуқуқи

Синграф - (грекча “ёзма ҳужжат”) Римликлар тилхатни шундай деб атаганлар. У икки нусхада тузилган ва ўзига хос вексель вазифасини ўтаган. Бу ҳужжатни қўллаш учун фақат римликларгагина эмас, балки peregrinларга ҳам рухсат этилган. Синграфлар учинчи шахс номидан ёзилган (масалан, “Фалончи бунча қарз” шаклда) ва уни аввал қарздор сўнгра гувоҳлар имзолаганлар.

Сингуляр ворислик – ёлғиз (якка) ворислик бўлиб, унда фақат васиятномада кўрсатилган нарсаларгина қабул қилиб олинган

Суперфиция - Бошқалар мулкига бўлган ҳуқуқлар. Бу сўз қурилишларнинг ер устки қисмига ёки, умуман, ер билан боғлиқ ашёга бўлган ҳуқуқни билдиради

Узуфрукт. “Узуфрукт” атамаси бировнинг ашёси ва даромадидан умрбод фойдаланиб, унинг бутун сақланиши ва ҳўжаликка яроқли бўлишини таъминлашни англатган.

Узус – бу узуфруктнинг бир тури бўлиб, бунда ер ёки боғ ҳосилидан фойдаланишгина, у ҳам бўлса қисман чекланган.

Универсал ворислик – бу меросхўр (меросхўрлар) васиятномага биноан ҳамма нарсани – мавжуд мол-мулкни ҳам, қарзни ҳам зиммасига олишидир.

Фуртум - Мулкнинг ўғирланиши, лекин ўғри жиноят содир этилган жойда ушланмаган, аммо ашё ундан топилган ҳолатда

Центуриат мажлислари – Рим халқининг ҳаммаси қатнашадиган жуда муҳим мажлис бўлган. Овоз бериш центурияларда ўтказилган. 193 та центурия мавжуд бўлиб, уларнинг ҳар бири алоҳида овозга эга бўлган. Уларга магистратлар (консуллар, претор)ларни сайлаш, ўлим жазосидан афв сўраганлар аризасини кўриш каби вазифалар юклатилган.

Цессия - Мажбуриятни бажаришни талаб қилиш ҳуқуқининг бир кредитордан бошқасига ўтиши ва қисман ён бериш

Юридик шахслар - фуқаролик муомаласида ўз номидан қатнашадиган, даъвогар ва жавобгар бўла оладиган ташкилотлар, корхоналар ва муассасалардир.

Эмансипация - бўшатиш, озод этиш бўлиб, патерфамилиаснинг ўғиллари, қизлари ва набиралари эмансипация объектлари бўлганлар. Уларнинг оталари бешта гувоҳ ҳузурида уларни озодликка чиқариб юборишлари мумкин бўлган ва бунда улар тўла ҳуқуқли фуқароларга айланганлар.

Эмфитевсис. Узок муддатли мерос бўлиб ўтадиган ижара шундай аталган.

Юридик фактлар - Маълум юридик нормаларга мувофиқ натижасида ҳуқуқий муносабатларнинг вужудга келиши, ўзгариши ёки тугатилишига сабаб бўлган ҳаётий шароитлар, воқеа-ҳодисалардир. Юридик фактлар ўз табиатига кўра юридик ҳодисалар ва юридик ҳаракатларга бўлинади. Инсоннинг туғилиши, ўлими, ногирон бўлиб қолиши сингариларнинг ҳар бири юридик факт ҳисобланади ва ҳаммаси “ҳодисаларга” киради, чунки улар инсоннинг хоҳиш-иродасидан ташқарида содир бўлади.

Юридик ҳаракатлар эса инсоннинг ўз хоҳиши билан бажарилади.

Юстиниан кодекси - император Адриандан то Юстиниангача (529 йилгача) бўлган императорларнинг конституцияларини ўз ичига олган Рим ҳуқуқининг муҳим манбаларидан биридир.

